ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ

1883

[ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ]

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 6.—ΔΕΔΕΜ. ΦΡ. 8

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μητροπολίτη
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΑΘΗΝΗΣΙ
Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Γραφεῖον τῆς Ἑστίας: Ὁδὸς Ἀγχέσμου, 9.
1883

Ἀριθ. 383 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΒ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγγλίας μαθ' | 1 Μαΐου 1883

ΜΙΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΣ

['Εκ τῶν τοῦ 'Ιβὰν Τουργκένιεφ].

Ἡμέραν τινὰ, περὶ τὰ μέσα τοῦ Σεπτεμβρίου, ἐκαθήμην ἐντὸς μικροῦ δάσους σημυδῶν. Ἀπὸ πρωΐας, πότε μὲν ἔπιπτε λεπτὴ βροχὴ, πότε δὲ διεφαίνοντο αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου· ἦτο ἄστατος ὁ καιρός. Τώρα μὲν ἔβλεπες τὸν οὐρανὸν ὅλον κεκαλυμμένον ὑπὸ λευκῶν νεφῶν, τώρα δὲ, ἐντὸς ὀλίγων δευτερολέπτων, τὰ νέφη διεσχίζοντο ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, καὶ διέκρινες τότε τὸ λαμπρότατον τοῦ στερεώματος κυανοῦν χρῶμα, ὁμοιάζον πρὸς γλυκύτατον ἀνθρώπου μειδίαμα.

Αἱ ῥίζαι τῶν δένδρων περιβεβλημέναι βρύον πυκνὸν ἦσαν λαμπρὸν δι' ἐμὲ ἀνάκλιντρον, ὁπόθεν ἑτερπόμην βλέπων καὶ ἀκούων . . . τί; θὰ μοὶ εἴπητε. Τὰ πάντα καὶ τίποτε· τίποτε, δι' ἐκείνους, οἵτινες δὲν αἰσθάνονται ὅ,τι ἐγὼ αἰσθάνομαι. Τὰ φύλλα ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς μου ἔκαμνον θόρυβον μόλις ἐπαισθητὸν, καὶ ὅμως ἐγὼ παρετήρουν ὅτι ἐξ ἐκείνου τοῦ τόσον λεπτοῦ θορύβου θὰ ἠδύνατό τις νὰ διακρίνῃ καὶ τὴν ὥραν τοῦ ἔτους, ἐν ᾗ εὑρισκόμεθα, καὶ τὸν μῆνα αὐτόν.

Δὲν ἦτο ἡ εὔχαρις ἐκείνη καὶ οἱονεὶ μειδιῶσα φρικίασις τῶν κλάδων, οἵτινες πλήρεις χυμοῦ ἐκρήγνυνται εἰς τρυφερὰ κατὰ τὸ ἔαρ φυλλάρια, δὲν ἦτο ἡ μυελώδης σύνθλιψις, τὸ μακρὸν λάλημα καὶ ὁ ψίθυρος τοῦ θέρους, δὲν ἦτο ὁ δειλὸς καὶ ψυχρὸς βατταρισμὸς τοῦ τέλους τοῦ φθινοπώρου, ἀλλ' ἦτό τι συνεχὲς καὶ ἀδιάκοπον καὶ μυστηριῶδες ὡς ἀνθρώπου καθεύδοντος μηνύρισμα. Μόλις ὁ ὀλίγος ἄνεμος, ὅστις ἔπνεεν, ἐπενήργει ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων κορυφῶν τῶν δένδρων· τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ μικροῦ δάσους ἦτο πλῆρες ἐκ τῶν ἀτμῶν τῆς βροχῆς καὶ μετέβαλλεν ὄψιν, τώρα μὲν ὑπὸ τοῦ ἐπιφαινομένου ἡλίου καταλαμπόμενον, τώρα δὲ ὑπὸ τῶν νεφῶν ἐπισκοτιζόμενον. Καὶ ὅταν μὲν ἔλαμπεν ὁ ἥλιος, ἡ ἀτμόσφαιρα μετελάμβανεν ἀνεκφράστου γοητείας καὶ ὁ ἀὴρ ἐνόμιζες ὅτι ἐμειδία· τὰ ὑψηλὰ λευκάζοντα στελέχη τῶν σημυδῶν, εἰς μικρὰν κείμενα ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασιν, εἶχον τρυφερόν τινα καὶ σχεδὸν μεταξώδη ὄψιν· τὰ φύλλα, τὰ ὁποῖα ἤδη ἐμίλτωνον τὸ ἔδαφος, ἔλαμπον ὡς χρυσᾶ νομίσματα καὶ οἱ χαρίεντες κλάδοι ὑφοῦντο μετὰ χρωματισμῶν ὁμοίων πρὸς τοὺς τῶν ὡρίμων σταφυλῶν, ποικιλοτρόπως καὶ πολυειδῶς διασταυρούμενοι εἰς τὸν διαυγῆ καὶ καθαρὸν ἀέρα. Ὅταν δὲ ἐσκοτίζετο πάλιν ὁ οὐρανὸς, τὰ πάντα εἰς ὀλίγας στιγμὰς ἐχρωματίζοντο κυανᾶ, πᾶσα ζωηροτέρα ἀπόχρωσις ἠφανίζετο, τὰ δένδρα μόνα διετήρουν ἀκόμη τὸ λευκόν των χρῶμα, λευκὸν ἀλλ' ἀλαμπὲς, ὅμοιον πρὸς ἀρτίως καταπεσούσης χιόνος, ἐφ' ἧς ἀκόμη δὲν ἔχει ὀλισθήσει ἀκτὶς χειμερινοῦ ἡλίου . . . Τὰ φύλλα τῶν δένδρων ἦσαν ἀκόμη σχεδὸν ὁλοπράσινα, ἀλλ' ἱκανῶς ὠχρὰ, μόλις δ' ἐδῶ καὶ ἐκεῖ διέκρινες νεαρόν τι φύλλον κιτρινωπὸν ἢ κοκκινωπὸν, τὸ ὁποῖον ἔστιλβεν εἰς τὸν ἥλιον, ὅταν τοῦ ἡλίου αἱ ἀκτῖνες ἐχύνοντο διὰ τῶν κλάδων καὶ τῶν κλαδίων ὡς διὰ κοσκίνου ἐπὶ τῆς γῆς. Οὐδὲν πτηνοῦ κελάδημα ἠκούετο· εἶχον πάντα ἀποσυρθῆ εἰς τὰ καταφύγιά των, εἰς τὰ ἄσυλα τὰ μυστηριώδη καὶ σιγηλά· ποῦ καὶ ποῦ ἠκούετο μόνον καὶ κατ' ἐξαίρεσιν τοῦ μελισσουργοῦ ἡ μιμικὴ φωνὴ, ἥτις ἀντήχει ὡς λεπτός τις κωδωνίσκος χαλύβδινος.

Πρὶν ἢ καθήσω νὰ ῥεμβάσω εἰς τὸ μικρὸν ἐκεῖνο δάσος τῶν σημυδῶν, εἶχον διέλθει κυνηγῶν δι' ἄλλου δάσους ὑψηλῶν αἰγειρῶν. Ὁμολογῶ ὅτι ἡ αἴγειρος δὲν μοὶ ἀρέσκει. Δὲν μ' εὐχαριστεῖ οὔτε ὁ ἰόχρους φλοιός της οὔτε τὸ τεφροπράσινον φύλλωμά της, τὸ ὁποῖον ὑψώνει εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἀναπτύσσει ὡς χαλαρωμένον ῥιπίδιον. Δὲν ἀγαπῶ τὴν ἀδιάκοπον κίνησιν τοῦ ἀσχήμου μικροῦ στρογγύλου φύλλου της, τοῦ κακῶς προσηρτημένου εἰς τὰ μακρὰ τῶν κλάδων βλαστήματα. Μόνον κατὰ τὰς θερινὰς ἡμέρας εἶναι ἐνίοτε καλὴ ἡ αἴγειρος, ὅταν διὰ τοῦ φυλλώματός της ἐμποδίζει τὴν ἀνίαν τῶν ἀκτίνων τοῦ δύοντος ἡλίου· τότε στίλβει καὶ τρέμει ἀπὸ τῶν ῥιζῶν μέχρι τῆς κορυφῆς, φωτοβολοῦσα καὶ περιβεβλημένη λάμψιν κοκκίνην κλίνουσαν πρὸς τὸ κίτρινον.

Εἶναι ὡσαύτως ἀρεστὴ ἡ αἴγειρος, ὅταν ἐν ἡμέρᾳ λαμπρᾷ καὶ ἀνεφέλῳ πνέῃ ἄνεμος καὶ τὴν ἀκούῃς τότε μετὰ πατάγου νὰ σείηται καὶ νὰ ἠχῇ πρὸς τὸν κυανοῦν οὐρανόν . . . Ἐν γένει ὅμως δὲν ἀγαπῶ τὸ δένδρον ἐκεῖνο, καὶ διὰ τοῦτο οὐδέποτε παραμένω νὰ ἀναπαυθῶ ἐντὸς δάσους αἰγειρῶν, προτίμησα δὲ καὶ τότε τὸ

μικρὸν δάσος τῶν σημυδῶν. Ἐκλέξας δὲ ὡραῖον δένδρον ἐκάθησα ὑπ' αὐτὸ ἐν ἀνέπει, προφυλαττόμενος ἀπὸ τῆς βροχῆς, καὶ ἀφ' οὗ ἱκανὴν ἠσθάνθην τέρψιν ἀπὸ τῶν καλλονῶν καὶ τοῦ δάσους καὶ τῆς ὡρισμένης θέσεως, ἐν ᾗ ἐκαθήμην, ἀπεκοιμήθην, θωπεύων τὰ βελούδινα ὦτα τῆς θηρευτικῆς κυνός μου μὲ πᾶσαν ἐκείνην τὴν εὐχαρίστησιν, ἣν μόνοι γινώσκουσιν οἱ ἀληθεῖς κυνηγοί.

Δὲν ἠξεύρω πόσον ἐκοιμήθην, ἀλλ' ὅταν ἤνοιξα τοὺς ὀφθαλμούς, τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ δάσους ἦτο πλῆρες ἡλίου καὶ κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις διεφαίνετο καθαρὸς ὁ οὐρανός. Εἶχον σκορπισθῆ τὰ νέφη ὑπὸ τοῦ παίζοντος ἀνέμου καὶ ἠδύνατό τις νὰ ἀναπνέῃ ἐλευθέρως τὴν ξηρὰν καὶ μυροβόλον ἐκείνην αὔραν τοῦ δάσους, ἥτις πληροῦσα τὴν καρδίαν εὐχαριστίας, εἶναι πάντοτε τὸ ἀσφαλὲς τεκμήριον ἡσύχου καὶ γαληνιαίας ἑσπέρας μεθ' ἡμέραν ἄστατον.

Ἐμπεφορημένος τῶν ζωτικῶν τούτων αἰσθημάτων, ἡτοιμαζόμην νὰ ἐγερθῶ καὶ νὰ ἀρχίσω καὶ πάλιν τὴν θήραν, ὅτε ἔπεσε τὸ βλέμμα μου ἐπὶ μορφῆς ἀνθρωπίνης, ἥτις ἵστατο ἀκίνητος ὀλίγον παρέκει· ἦτο νέα χωρική. Ἐκάθητο εἰς εἴκοσι περίπου βημάτων ἀπόστασιν, συλλογισμένη, τὴν κεφαλὴν ἔχουσα πρὸς τὸ στῆθος κεκλιμένην καὶ τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν γονάτων. Καὶ εἰς μὲν τὴν μίαν χεῖρα, κατὰ τὸ ἡμισυ ἀνοικτήν, ἐκράτει μεγάλην δέσμην ἀνθέων τοῦ ἀγροῦ, ἥτις καθ' ἑκάστην ἀναπνοὴν τῆς κόρης ὠλίσθαινε σχεδὸν ἀνεπαισθήτως κάτω τοῦ φορέματός της. Τὸ λευκόν της ὑποκάμισον, καθαρὸν καὶ κομβωμένον εἰς τὸν λαιμὸν καὶ τοὺς καρποὺς τῶν χειρῶν, κατέλιγεν εἰς πολλὰς καὶ μυελώδεις περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτῆς πτυχάς. Περιδέραιον χονδρῶν ὑαλίνων κόκκων κιτρίνου χρώματος κατέβαινεν ἐν διπλῇ σειρᾷ πρὸς τὸ στῆθός της. Ἡ νέα κόρη ἦτο ὡραία· ἡ πυκνὴ ξανθή της κόμη κατήρχετο εἰς δύο συμμετρικὰ ἡμικύκλια ὑπὸ τὴν στενὴν κατακόκκινον ταινίαν, δι' ἧς ἦτο περιδεδεμένον τὸ πάλλευκόν της μέτωπον· τὸ λοιπόν της πρόσωπον οἱονεὶ ἐφλέγετο ὑπὸ λαμπροτάτων χρωμάτων.

Δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ κρίνω περὶ τῶν ὀφθαλμῶν της, διότι οὐδόλως ἤγειρε τὴν κεφαλήν, διέκρινον ὅμως καθαρῶς τὰς λεπτὰς ὀφρῦς της διαγεγραμμένας ὡς ὑπὸ καλλιτέχνου ὑπεράνω τῶν μακρῶν καὶ ὑγρῶν βλεφαρίδων της. Ἐπὶ τῆς μιᾶς τῶν παρειῶν της ἔστιλβεν ἡμιεξηραμμένον δάκρυ, ἄλλο δὲ δεύτερον εἶχε σχεδὸν καταβῆ πρὸς τὰ ὠχριάσαντα χείλη της. Ἦτο χαριτωμένον τὸ ὅλον τῆς κεφαλῆς της· ὀλίγον μεγάλη ἦτο ἡ ῥὶς καὶ ὅμως ἔχω τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἂν ἦτο μικροτέρα, θὰ ἠσχήμιζε τὴν ὅλην ὄψιν, τῆς ὁποίας τὸ μέγιστον θέλγητρον ἦτο ἐν τῇ ἐκφράσει τῆς φυσιογνωμίας. Ἡ ἔκφρασις ἐκείνη ἦτο τόσον ἁπλῆ καὶ τόσον γλυκεῖα! Ἀπέπνεε τόσον ὡραία, ἐν τῇ θαυμαστῇ της ἀφελείᾳ, τὴν παρθενικὴν λύπην, ὑφ' ἧς κατεῖχετο!

Ἦτο προφανὲς ὅτι ἡ κόρη ἀνέμενέ τινα ἐκεῖ. Καὶ τῷ ὄντι ὑποκώφως ἠκούσθη ἦχος ὡς ἀνθρώπου πλησιάζοντος καὶ ἡ καλὴ χωρικὴ ὕψωσε τὴν κεφαλὴν καὶ ἐστράφη· ἐν τῷ ἀμυδρῷ φωτὶ διέκρινα τὴν ἀστραπὴν τῶν βλεμμάτων της τῶν καθαρῶν καὶ στιλβόντων, οὓς ἐνεψύχου κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην δειλή τις ἀνησυχία. Ἐνόμιζες ὅτι εἶχε γείνει ὁλόκληρος ὀφθαλμοὶ καὶ ὦτα πρὸς τὴν διεύθυνσιν, ὅπου ὁ θόρυβος εἶχεν ἀκουσθῆ· ἔπειτα ἐστέναζεν, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν προτέραν της ἡσυχίαν, ἔκλινε πάλιν τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ στῆθος καὶ ἤρχισε νὰ τακτοποιῇ τὰ ἄνθη, τὰ ὁποῖα εἶχε συλλέξει! Τὰ βλέφαρά της ἐκοκκίνισαν, ἐκινήθησαν ὑπὸ πικρίας τὰ χείλη της καὶ ἀπὸ τοῦ ἄκρου τῶν μακρῶν της βλεφαρίδων θαλερὸν δάκρυ κατέπεσε καὶ πάλιν ἐπὶ τῆς παρειᾶς της, ὅπου συνεσπειρώθη καὶ ἐστρογγυλώθη ὡς ἀδάμας ἀκτινοβόλος πρὶν ἢ διαλυθῇ εἰς χλιαρὸν ῥυάκιον.

Εἶχεν οὕτω παρέλθει ὥρα ὁλόκληρος χωρὶς ἡ ταλαίπωρος κόρη νὰ καταλίπῃ τὸ δένδρον, παρὰ τὸ ὁποῖον βεβαίως ἔμελλε νὰ γείνῃ ἡ συνέντευξις. Μόνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐσταύρωνε τὰς χεῖρας περὶ τὸ γόνυ καὶ ἤκουεν, ἤκουεν ἔχουσα πρὸς τὰ κάτω νεύουσαν τὴν κεφαλήν... Καὶ πάλιν ἠκούσθη ἦχος· ἐφρίκιασε. Ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην ὁ ἦχος ἐπετείνετο, ἐγίνετο αἰσθητότερος, ἐπλησίαζε .... τὰ βήματα διεκρίνοντο, τὸ βάδισμα τὸ ταχὺ καὶ ἀποφασιστικόν... Ἠγέρθη ὀρθία, ἀλλὰ συνάμα ἐφαίνετο καὶ δειλιῶσα· τὸ προσεκτικόν της βλέμμα ἔτρεμεν ὑπὸ τοῦ φόβου καὶ ἐφλογίζετο ὑπὸ τῆς ἐλπίδος. Διὰ μέσου τῶν κλάδων ἐπεφάνη αἴφνης ἀνθρωπίνη μορφή. Παρετήρησεν, ἠρυθρίασεν ὁλόκληρος, ἐμειδίασεν ὑπὸ χαρᾶς καὶ εὐτυχίας, κατέπεσε πάλιν, ὠχρίασεν, ἐταράχθη καὶ δὲν ὕψωσε πλέον εἰμὴ βλέμμα ἀβέβαιον καὶ ἀσταθές, σχεδὸν ἱκετευτικόν, ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον, ὅστις εὑρίσκετο τέλος πλησίον της....

Ἀπὸ τοῦ κρυπτηρίου μου μετὰ περιεργίας παρετήρουν τὸν εὐτυχῆ ἐκεῖνον, ὃν ἡ κόρη ἀγωνιωδῶς περιέμενεν. Ὁμολογῶ δὲ ὅτι ἡ ἐντύπωσις, ἣν μοὶ ἐνεποίησε, δὲν ἦτο πολὺ εὐνοϊκή. Καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα ἦτο θαλαμηπόλος, εὐνοούμενος εὐπατρίδου τινός. Ἡ ἐνδυμασία του ἐμαρτύρει τάσιν πρὸς καλαισθησίαν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ματαιόφρονα ἀφέλειαν. Ἐφόρει μικρὸν ἐπενδύτην χρώματος ἐλαίας, ἀποφόριον πιθανῶς τοῦ κυρίου του, τὸν ὁποῖον ἐπενδύτην εἶχε κομβωμένον μέχρι τοῦ λαιμοῦ. Ὁ λαιμοδέτης του ἦτο στενὸς καὶ ἰσχρὸς κατὰ τὰ ἄκρα, ἐπὶ δὲ τῆς κεφαλῆς ἐφόρει βελούδινον κασκέτον μετὰ χρυσοῦ σειριτίου. Τὸ ἐστρογγυλωμένον περιλαίμιον τοῦ ὑποκαμίσου του τῷ ἠύλάκωνε τὰς παρειὰς καὶ ἐνόμιζες ὅτι θὰ τῷ κόψῃ τὰ ὦτα, αἱ δὲ δυσαναλόγως μεγάλαι περιχειρίδες του κατήρχοντο οἱονεὶ μετὰ πείσματος νὰ καλύψωσι καὶ τὰς ἐρυθρὰς του χεῖρας καὶ τὰ κακοσχημάτιστα δάκτυλά του, τὰ ὁποῖα ἐκόσμουν χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ δακτυλίδια. Ἡ ὄψις του ἦτο ἐρυθρίζουσα, χαρωπὴ καὶ αὐθάδης, ὅπως ἐκεῖναι, αἵτινες—τὸ ἔχω πάντοτε παρατηρήσει—θέτουσι μὲν τοὺς ἄνδρας εἰς ἀνησυχίαν, ἀλλὰ— πρᾶγμα περίεργον — ἀρέσκουσιν εἰς τὰς γυναῖκας.

Ὁ ἀστεῖος ἐκεῖνος, προσποιούμενος τὸν βαρυνόμενον, ἐπάσχιζε νὰ δώσῃ εἰς τὰ χονδρά του χαρακτηριστικὰ ὕφος περιφρονητικόν. Σχεδὸν διαρκῶς ἐπεδείκνυε κεκλεισμένα τὰ καὶ ἐκ φύσεως μικρὰ ἤδη ὄμματά του, τῶν ὁποίων τὸ χρῶμα ἦτο περίπου τεφρογαλακτῶδες. Ἔπειτα ἐσκυθρώπαζε, κατεβίβαζε τὸ ἄκρον τῶν γειλέων, ἐχασμᾶτο χωρὶς νὰ ἔχῃ πρὸς τοῦτο διάθεσιν καὶ μετά τινος δῆθεν ἀφελείας, ἥτις ὅμως πολὺ μετεῖχεν ἀπειροκάλου ἀδεξιότητος, διώρθωνε πότε μὲ τὴν μίαν καὶ πότε μὲ τὴν ἄλλην χεῖρα τὴν προσποιητὴν ἀταξίαν τῆς πυρρότριχος κόμης του ἢ ἔστριφε τὸν ὁμοιόχρωμόν του μύστακα.... Πάσας δὲ ταύτας τὰς προμελετημένας κινήσεις εἶχεν ἀρχίσει μακρόθεν ἤδη νὰ ἐκτελῇ, ἀφ' ὅτου διέκρινε τὴν κόρην. Εὐθὺς δ' ἅμα τὴν εἶχεν ἴδει κατέστησε καὶ τὸ βάδισμά του βεβιασμένον καὶ σχεδὸν γελοῖον καὶ προσεχώρησεν οὕτω πρὸς αὐτήν. Σταθεὶς δὲ, ὕψωσε τοὺς ὤμους χώνων εἰς τὰ θυλάκια τοῦ ἐπενδύτου ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας, καὶ χωρὶς σχεδὸν νὰ τιμήσῃ δι' ἑνὸς βλέμματος τὴν χωρικήν, ἐκάθισε κατὰ γῆς, ὡς ἂν νὰ ἦτο μέγα ὑποκείμενον καταδεχόμενον νὰ ἐκπέσῃ ἐπ' ὀλίγον ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ μεγαλείου του. Ὁ ὀφθαλμός του ὁ ἀπρόσεκτος καὶ κατὰ τὰ τρία τέταρτα κεκλεισμένος ἐπλανᾶτο ἀκόμη καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, ἐν ᾧ ἔλεγε πρὸς τὴν κόρην·

— Λοιπόν! Εἶναι πολλὴ ὥρα 'ποῦ εἶσαι ἐδῶ; Καὶ ἐταλάντευε τὸ γόνυ καὶ ἐχασμᾶτο.

Ἡ κόρη, συγκεκινημένη, ἀπήντησε μόνον μετὰ τινα δευτερόλεπτα μετὰ φωνῆς μόλις νοητῆς·

— Ναί, πολλὴ ὥρα, Βίκτωρ Ἀλέξανδριτζ.

— Ἀ! (Ἐκβάλλει τὸ κασκέτον του, θωπεύει διὰ τῆς χειρὸς τὴν πυκνὴν καὶ βοστρυχισμένην του κόμην καὶ ἀφ' οὗ καὶ πάλιν ἔρριψε πέριξ πλανημένα βλέμματα, καλύπτει καὶ πάλιν τὴν πολύτιμόν του κεφαλὴν μετὰ πολλοῦ τοῦ ἀξιώματος). Καὶ 'γὼ τὸ εἶχα ξεχάσει ὅλως δι' ὅλου! Κ' ἔπειτα, βλέπεις, ἔβρεχε. (Χασμᾶται καὶ πάλιν). Ἔχομεν καὶ τόσην ἐργασίαν... Ποῦ νὰ τὰ προφθάσῃ κανεὶς ὅλα... Ὁ ἄλλος φωνάζει κάθε στιγμήν. Λύριον φεύγομεν.

— Λύριον! ἐφώνησεν ἡ κόρη στήνουσα ἐπ' αὐτοῦ ἀνέκφραστον βλέμμα.

— Ναί, αὔριον. Ἔ, λοιπόν; εἶπεν ἐκεῖνος γοργῶς καὶ ξηρῶς βλέπων αὐτὴν τρέμουσαν καὶ κάτω νεύουσαν. Σὲ παρακαλῶ, Ἀκουλίνα, νὰ μὴν ἀρχίσῃς τὰ κλάμματα, ξεύρεις ὅτι δὲν εἴμπορῶ νὰ ὑποφέρω τὰ δάκρυα. Ἄλλως φεύγω εὐθύς. Τί ἀνοησία νὰ κλαίῃ κανεὶς διὰ τὸ παραμικρόν!

— Ὄχι, ὄχι, δὲν θὰ κλαύσω, ἀνέκραξεν ἡ ταλαίπωρος κόρη καταπνίγουσα τὰ δάκρυά της. Λοιπὸν αὔριον θὰ φύγετε; ἐπανέλαβε μετά τινων στιγμῶν σιωπήν. Καὶ πότε θὰ μοῦ δώσῃ ὁ Θεὸς τὴν χάριν νὰ σὲ ἐπανίδω, Βίκτωρ Ἀλέξανδριτζ;

— Θὰ ἰδωθῶμεν χωρὶς ἄλλο καὶ πάλιν. Ἂν ὄχι τοῦ χρόνου, ἀλλὰ τὸν ἀντίχρονον βέβαια. Ὁ κύριος θὰ λάβῃ, φαίνεται, ὑπηρεσίαν εἰς ἓν ὑπουργεῖον εἰς τὴν Πετρούπολιν, προσέθηκε προφέρων κατὰ τὸ ἥμισυ τὰς λέξεις καὶ σχεδὸν μὲ τὴν μύτην. Ἀλλ' ἴσως ὑπάγωμεν καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

— Θὰ μὲ λησμονήσῃς, Βίκτωρ Ἀλέξανδριτζ, εἶπε μετὰ μελαγχολίας ἡ κόρη.

— Διὰ τί νὰ σὲ λησμονήσω; Δὲν θὰ σὲ λησμονήσω. Θέλει νὰ ἦσαι φρόνιμη καὶ νὰ ἀκούῃς τὸν πατέρα σου. (Καὶ ὁ καλός μας Βίκτωρ ἐτεντώθη καὶ ἐχασμήθη καὶ πάλιν).

— Μὴ μὲ λησμονήσῃς, Βίκτωρ Ἀλέξανδριτζ, εἶπε καὶ πάλιν ἱκετευτικῶς ἡ κόρη. Διὰ τί σὲ ἠγάπησα; διὰ σέ. Μοῦ λέγεις νὰ ἀκούω τὸν πατέρα μου... πῶς νὰ τὸν ἀκούω;

— Τί πῶς νὰ τὸν ἀκούῃς; (Τὰς λέξεις ταύτας προσέφερεν ὡς μὲ τὸν στόμαχον, ἐν ᾧ στηριζόμενος ἐπὶ τῶν νώτων εἶχεν ὄπισθεν ἐσταυρωμένας τὰς χεῖρας καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐστήριζε τὴν κεφαλήν).

— Διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, Βίκτωρ, τὸ 'ξεύρεις καὶ μόνος σου τί ἐννοῶ...

Ἐκείνη ἐσιώπησεν. Ὁ Βίκτωρ ἔπαιζε μὲ τὴν ἅλυσιν τοῦ ὡρολογίου του.

— Ἔλα, Ἀκουλίνα, εἶπεν ἐπὶ τέλους ὁ νεανίας, δὲν εἶσαι κουτή, μὴ λέγεις λοιπὸν ἀνοησίας. Δὲν θέλω παρὰ τὸ καλόν σου, μ' ἐννοεῖς; Δὲν εἶσαι ὅλως δι' ὅλου χωρική, ὅπως καὶ ἡ μητέρα σου. Ἀλλὰ δὲν ἔχεις καὶ ἀρκετὴν ἀνατροφὴν καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἀκούῃς ὅταν σοῦ ὁμιλοῦν.

— Εἶναι τρομερά, Βίκτωρ, αὐτὰ 'ποῦ μοῦ λέγεις.

— Ἔ! ἀνοησίαι! τί τρομερὸν εὑρίσκεις; Τί εἶν' αὐτὰ 'ποῦ ἔχεις; ἄνθη; προσέθηκε πλησιάσας πρὸς αὐτήν.

— Ναί, ἄνθη, ἀπεκρίθη μετὰ πόνου ἡ Ἀκουλίνα. Ἐγὼ τὰ συνέλεξα, μοῦ ἀρέσουν τὰ

ἄνθη τοῦ ἀγροῦ. Αὐτὴ δὲ ἡ ἀνθοδέσμη εἶναι διὰ σὲ, Βίκτωρ, τὴν θέλεις ; »

Ὁ Βίκτωρ ἔτεινεν ἀφελῶς τὴν χεῖρα, ἔλαβε τὴν ἀνθοδέσμην, τὴν ἔθηκε πρὸ τοῦ προσώπου του καὶ ἔπειτα ἔστρεψε τὰ βλέμματα πρὸς τὰ δένδρα. Ἡ Ἀκουλίνα ἀπ' ἐναντίας ἐκεῖνον μόνον ἔβλεπεν, ἐν δὲ τῷ ὀδυνηρῷ βλέμματι τοῦ δυστήνου πλάσματος ἠδύνατό τις νὰ διίδῃ τρυφερωτάτην ἀφοσίωσιν καὶ ἔρωτα εἰλικρινέστατον ! . . Ἔβλεπες φανερὰ ὅτι φοβουμένη τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον δὲν ἐτόλμα νὰ κλαύσῃ· ἐπρόκειτο ν' ἀποχωρισθῇ ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἐκεῖνος ἐξηπλωμένος ὡς τις ἡλίθιος ἀνατολίτης κατεδέχετο νὰ ἀφίνῃ αὐτὴν νὰ τὸν λατρεύῃ... Ὁμολογῶ ὅτι μετ' ἀπεχθείας παρετήρουν τὴν σκηνὴν ἐκείνην.

Ἡ Ἀκουλίνα ἦτο ὡραία κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην. Ἡ ψυχή της πᾶσα εἶχεν ὡς βιβλίον ἀνοιχθῆ ἐνώπιόν του μετὰ πίστεως, μετὰ πάθους, ἐκεῖνος δὲ ἀφήσας νὰ πέσῃ χαμαὶ ἡ ἀνθοδέσμη, ἣν ἡ κόρη τῷ εἶχε προσφέρει, εἶχεν ἐξαγάγει ἀπὸ τοῦ θηλακίου τοῦ ἐπενδύτου του στρογγύλον ὑαλίον περιθεόμενον ὑπὸ ἐλάσματος στιλπνοῦ ὀρειχάλκου καὶ προσεπάθει νὰ τὸ ἐφαρμόσῃ εἰς τὸν δεξιόν του ὀφθαλμόν, ἀλλὰ μ' ὅλας τὰς προσπαθείας, ὅσας ἔκαμνε διὰ νὰ τὸ προσαρμόσῃ συστέλλων τὰς ὀφρῦς, ὑψῶν σπασμωδικῶς τὴν παρειὰν καὶ βοηθούμενος καὶ ὑπὸ δίπλας τινὸς τῆς ῥινός του, κατέπιπτε τὸ ὑαλίον ἀπὸ τῆς παραδόξου φωλεᾶς εἰς τὴν χεῖρά του.

— Τί εἶναι αὐτό ; ἠρώτησεν ἐκπληκτος ἡ Ἀκουλίνα.

— Ὑαλί, ἀπήντησεν ὁ Βίκτωρ μετὰ μεγαλοπρεπείας.

— Καὶ τί τὸ κάμνεις ;

— Τὸ μεταχειρίζομαι διὰ νὰ βλέπω καλλίτερα.

— Μὲ ἀφίνεις νὰ ἰδῶ καὶ ἐγώ ;

Ὁ Βίκτωρ, ἀφ' οὗ ἐπκέφθη ὀλίγον, ἔδωκε τὸ ὑαλίον προσθέσας ξηρῶς·

— Πάρε, ἀλλὰ μὴ μοῦ τὸ σπάσῃς !

— Μὴ φοβεῖσαι, ἔχω ἐλαφρὸν τὸ χέρι. (Ἔθηκε τὸ ὑαλίον εἰς τὸν ὀφθαλμόν). Δὲν βλέπω τίποτε !

— Κλεῖσε λοιπὸν τὸ ἕν σου 'μάτι, ἐφώνησεν ἐκεῖνος ὡς διδάσκαλος πρὸς δυσμαθῆ μαθητήν. (Ἐκείνη κλείει τὸν ἕνα ὀφθαλμὸν καὶ πρὸ αὐτοῦ θέτει τὸ ὑαλίον). Ὄχι ἀπ' αὐτὸ τὸ 'μάτι, ἀνόητη, ἀπὸ τὸ ἄλλο, ἀπὸ τὸ ἄλλο ! ἀνέκραξεν ὁ Βίκτωρ καὶ χωρὶς νὰ τῇ δώσῃ καιρὸν νὰ διορθώσῃ τὸ λάθος της τῇ ἥρπασε τὸ ὑαλίον.

Ἡ Ἀκουλίνα ἐκκκίνισεν, ἤθελε νὰ γελάσῃ, πάλιν ἐκρατήθη καὶ τέλος εἶπεν·

— Αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν εἶναι δι' ἡμᾶς.

— Διὰ ταῖς χωριατοπούλαις ; αὐτὸ μᾶς ἔμελλεν.

Ἡ ταλαίπωρος Ἀκουλίνα εἰς ἀπάντησιν δὲν εἶπε τίποτε, ἀλλ' ἐστέναξε βαθέως...

— Ἄχ ! Βίκτωρ Ἀλέξανδριτζ, εἶπε μετά τινας στιγμὰς, τί λύπην θὰ μᾶς ἀφήσῃς !

Ὁ Βίκτωρ ἐκαθάρισε διὰ τοῦ μαντηλίου τὸ ὑαλίον του καὶ ἀφοῦ τὸ ἐφύλαξεν, ἀπεκρίθη·

— Καὶ βέβαια ! Κατ' ἀρχὰς τὸ πρᾶγμα θὰ σοὶ φανῇ πολὺ βαρύ, ἀλλ' ἠξεύρω ὅτι εἶσαι καλὴ κόρη... Τί νὰ κάμωμεν ; καὶ ἐγὼ καὶ ὁ κύριος δὲν εἰμποροῦμεν νὰ μένωμεν πάντοτε ἐδῶ. Ἔρχεται χειμὼν καὶ τὸν χειμῶνα ἡ ἐξοχὴ εἶναι ἀνυπόφορος. Ἄ ! ἡ Πετρούπολις εἶναι τώρα ὡραία· τί θαυμαστὰ πράγματα ἐκεῖ πέρα· μία καϋμένη κόρη ὡς σὺ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τὰ φαντασθῇ ! Τί σπίτια, τί δρόμοι, τί κόσμος !

Ἡ Ἀκουλίνα ἤκουσε τὴν συνοπτικὴν ταύτην περιγραφὴν τῆς Πετρουπόλεως μετὰ μεγίστης προσοχῆς· εἶχεν ἀνοικτὸν τὸ στόμα ὡς τὰ μικρὰ παιδία, πρὸς ἃ διηγοῦνται τὰ παραδοξότατα τῶν παραμυθίων.

— Τί κάθημαι τώρα, ἐξηκολούθησεν ὁ Βίκτωρ ἐξηπλωμένος, καὶ σοὶ διηγοῦμαι πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἐννοεῖς !

— Διατί, Βίκτωρ Ἀλέξανδριτζ ; Ὅλα τὰ ἐννόησα, ὅλα.

— Σύ ; ἄ ! ἄ ! τί ἐγωϊσμός !

Ἡ Ἀκουλίνα ἐδάγκασε τὰ χείλη της.

— Ἄλλοτε, ἐψιθύρισε χωρὶς νὰ ὑψώσῃ τοὺς ὀφθαλμούς, δὲν μοὶ ὡμίλεις κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον.

— Ἐἰ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, αἰωνίως ἄλλοτε.

Καὶ ἐσίγησαν ἀμφότεροι.

— Ἀλλ' εἶναι καιρὸς νὰ ἀπέλθω, εἶπεν ἐπὶ τέλους διακόψας τὴν σιγὴν ὁ Βίκτωρ, ἤδη δὲ ἡτοιμάζετο νὰ ἐγερθῇ.

— Στάσου ἀκόμη ὀλίγον, ὑπέλαβεν ἱκετευτικῶς ἡ Ἀκουλίνα.

— Νὰ σταθῶ ; διὰ τί ; εἴπομεν ὅ,τι εἴχομεν νὰ εἴπωμεν, τώρα τί νὰ κάμω ;

— Στάσου, ἐπανέλαβεν ἡ Ἀκουλίνα.

Ὁ Βίκτωρ ἐξηπλώθη καὶ πάλιν καὶ ἤρχισε νὰ συρίζῃ. Ἡ Ἀκουλίνα, ἐπί τινας στιγμὰς δὲν ἀπέσπασε τοὺς ὀφθαλμούς της ἀπὸ τῶν ἰδικῶν του, οὓς ὅμως ἐκεῖνος ἐκράτει κεκλεισμένους. Εὐχερῶς δ' ἐγὼ παρετήρησα ὅτι κατὰ μικρὸν ἡ κόρη ἤρχισε νὰ ταράσσηται· τὸ χρῶμα τῶν χειλέων της ἠλλοιώθη, ἐναλλὰξ πότε μὲν ὠχρία, πότε δὲ ἐκκκίνιζε ... ἐφαίνετο ὡς ἂν νὰ ἐπιέζε τί τὸ στῆθός της.

— Βίκτωρ Ἀλέξανδριτζ, ἐφώνησεν ἐπὶ τέλους μὲ φωνὴν διακεκομμένην, κάμνεις ἁμαρτίαν, μεγάλην ἁμαρτίαν, μάρτυς μου ὁ Θεός.

— Τί ἁμαρτίαν ; τί λέγεις ; ὑπέλαβεν ἐκεῖνος συνωφρυωμένος. Καὶ ἀνακαθίσας ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὴν Ἀκουλίναν.

— Ναί, ἁμαρτίαν. Δὲν μοῦ λέγεις οὔτε ἕνα λόγον ἐλπίδος καὶ παρηγορίας, ἐν ᾧ πρόκειται νὰ φύγῃς ! Μὲ ἀφίνεις τὴν δυστυχῆ καὶ δὲν μοῦ λέγεις τίποτε, ἕνα λόγον !...

— Τί θέλεις νὰ σοῦ εἴπω ;

— Ἐξεύρω καὶ ἐγώ· ὅταν θέλῃς ἠξεύρεις νὰ ὁμιλῇς, καὶ τώρα...

— Εἶσαι παράξενη ! τί θέλεις νὰ σοῦ κάμω ;

— Νὰ μοῦ εἴπῃς ἕνα καλὸν λόγον...

— Ὅλο τὰ ἴδια μοῦ ψάλλεις... ἀπεκρίθη ἐκεῖνος μετὰ σκληρότητος καὶ ἐγειρόμενος.

— Μὴ θυμώνεις, ὑπέλαβεν ἡ κόρη, Βίκτωρ Ἀλέξανδριτζ, καταπνίγουσα τοὺς λυγμούς της.

— Δὲν θυμώνω, ἀλλὰ σὺ εἶσαι ἀληθῶς ἀνυπόφορος. Τί θέλεις λοιπόν ; Ἐξεύρεις πολὺ καλὰ ὅτι δὲν εἰμπορῶ νὰ σὲ 'πάρω, τί λοιπὸν θέλεις ;

Καὶ ταῦτα λέγων περιέμενε τὴν ἀπάντησιν τῆς νέας, ἑτοιμαζόμενος συγχρόνως νὰ ἀπέλθῃ. Ἐκείνη δὲ τραυλίζουσα.

— Ἔχω, φαίνεται, ἄδικον, εἶπε· δὲν θέλω τίποτε, τίποτε. . . . καὶ τὰ δάκρυα ἤρχισαν νὰ ῥέωσιν ὡς ποταμὸς ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν της.

— Ἔ ! Ἐδῶ εἴμεθα ! Δὲν μᾶς ἤρκει ἡ πρωϊνὴ βροχὴ, ἔχομεν τώρα καὶ δάκρυα, εἶπε ψυχρῶς ὁ Βίκτωρ.

— Δὲν θέλω τίποτε, ἐξηκολούθησεν ἐκείνη κλαίουσα καὶ κρύπτουσα τὸ πρόσωπον ἐντὸς τῶν χειρῶν της. Ἀλλὰ τί θὰ γείνω ; Πῶς θὰ μὲ βλέπουν οἱ γονεῖς μου τὴν δυστυχῆ, τὴν ἐγκαταλελειμμένην ! Θὰ μοῦ δώσουν ἄνδρα κανένα χωρικόν, τὸν ὁποῖον δὲν θὰ εἰμπορῶ νὰ ἀγαπήσω... Ἄχ ! τὸ κεφάλι μου, ἡ δυστυχής !

— Ψάλε, ψάλε, ἐψιθύρισεν ὁ Βίκτωρ ἀνυπομονῶν.

— Μόνον «Ἀκουλίνα μου» ἂν μοῦ ἔλεγε. . .

Ὁ πόνος ἔθραυσε τὸ στῆθος τῆς δυστυχοῦς καὶ δὲν τὴν ἄφινε νὰ τελειώσῃ. Ἀφέθη νὰ πέσῃ ἐπὶ τῆς χλόης καὶ ἔδωκεν ἐλευθέραν ἔξοδον εἰς τὴν τρομερὰν της λύπην. Ὅλον τὸ σῶμά της ὑφίστατο σπασμωδικὴν ταραχὴν, ἡ δὲ κεφαλὴ καὶ οἱ ὦμοί της ζωηρῶς ἀνεπήδων. Ὁ πικρὸς καὶ βαθὺς πόνος, ὃν ἐπὶ τόσην ὥραν εἶχε καταπνίξει, ἐξεδικεῖτο τώρα καὶ τὴν περιέσφιγγεν ὅλην. Ὁ Βίκτωρ ὄρθιος τὴν παρετήρει ἐπί τινα χρόνον· δὲν τὸν κατεῖχε συγκίνησις, ἀλλ' ἀνυπομονησία. Ἐπὶ τέλους ὕψωσε τοὺς ὤμους, ἐστράφη πρὸς ἄλλο μέρος καὶ σχεδὸν παρευθὺς ἀπεμακρύνθη μὲ μεγάλα βήματα.

Μετά τινας στιγμὰς ἡσύχασεν ὀλίγον ἡ κόρη. Ὤρθωσε τὴν κεφαλὴν, ἠγέρθη μετὰ σπουδῆς, παρετήρησε περὶ ἑαυτὴν καὶ διέκρινεν ἐκεῖνον φεύγοντα. Ἠθέλησε νὰ τρέξῃ κατόπιν του, ἀλλ' οἱ πόδες της δὲν ὑπήκουον εἰς τὴν θέλησίν της... καὶ ἔπεσεν εἰς τὰ γόνατα... Ἐγὼ μὴ ἀντέχων πλέον εἰς τοιοῦτον θέαμα ἔσπευσα πρὸς αὐτήν. Ἀλλὰ εὐθὺς ἅμα ἡ δυστυχὴς μὲ εἶδεν, ἐγένετό τις ἀντιπερισπασμὸς ἐν αὐτῇ· ἠγέρθη ἀφίνουσα ἀσθενῆ κραυγὴν καὶ ἠφανίσθη διὰ μέσου τῶν δένδρων τοῦ δάσους. Τὰ ἄνθη της εἶχον μείνει ἐκεῖ ἐρριμμένα καὶ οἱονεὶ ἐγκαταλελειμμένα...

Σ***

ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΤΗΝΩι

—

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 265.

Δ'

Ἡ μονὴ τῶν γυναικῶν.—Ἡ πρὸς τὴν μονὴν ὁδός.—Αἱ ἡμίονοι τῆς Τήνου.—Ἐν τῷ ἡγουμενείῳ.—Ἀδελφὴ Μελάνη.—Τὸ νεκροταφεῖον τῶν καλογραιῶν.—Ζωή.— Εἰς τὸν Ἑσπερινόν.—Ἀναχώρησις.

Ὡς ἀκρόπολις δεσπόζουσα τῆς πόλεως, ἐπὶ τῆς ῥάχεως ὑψηλοῦ καὶ ἐπικχοῦ ἀποκρήμνου βουνοῦ, κεῖται ἡ ἐν Τήνῳ πασίγνωστος μονὴ τῶν γυναικῶν. Ἕνεκα τῆς περιφανοῦς δὲ θέσεως καὶ τοῦ θελκτικοῦ μυστηρίου, ὅπερ ἐγκλείει αὐτὴ ἡ ἰδέα γυναικείου μοναστηρίου, οἱ πλεῖστοι τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν νῆσον ἐννοοῦσι νὰ ἀνέλθωσι καὶ πρὸς τὴν μονὴν μεθ' ὅλον τὸ δύσβατον καὶ ἐπίπονον τῆς ἀνωφεροῦς ὁδοῦ.

Πρέπει ὅμως νὰ ἔχῃ τις πλουσίαν συλλογὴν ὑποδημάτων ἵν' ἀναβῇ πεζῇ διὰ τοῦ κατ' εὐφημισμὸν λεγομένου δρόμου, ἢ τουλάχιστον τόσον τραχεῖα τὰ πέλματα τῶν ποδῶν, ὥστε ἀναλαμβάνων ἐν τῇ χειρὶ τὰ ὑποδήματα νὰ περιπατῇ γυμνόπους ἐπὶ τῶν κοπτερῶν λίθων. Εὐτυχῶς διὰ τοὺς μὴ ἔχοντας οὐδέτερον τῶν προσόντων τούτων ὑπάρχουσι διαθέσιμοι οἱ ἡμίονοι τῆς Τήνου.

Οἱ ἡμίονοι οὗτοι πολὺ μέτριον ἔχοντες τὸ ἐξωτερικὸν φέρουσιν ἰδιόρρυθμόν τι σάγμα, ἐφ' οὗ κάθηται τις ἀναπαυτικώτατα, συγκείμενον δὲ ἐξ ὁμαλοῦ προσκεφαλαίου καὶ δύο ξύλων ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν τεθειμένων ἐν εἴδει μικρῶν τόξων, ἀφ' ὧν δύνανται νὰ κρατῶνται οἱ μᾶλλον ἀδαεῖς τῆς ἱππασίας κατὰ τὰς ἀνωμαλίας τῆς ὁδοῦ. Οἱ ἡμιονηγοὶ περιέρχονται τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως σύροντες ἡμιόνους πρὸς ἐνοικίασιν, ἕτεροι σταθμεύουσιν ἐν ὑπαίθρῳ ἀναμένοντες πελάτας, καὶ μεταξὺ τῶν τελευταίων τούτων ἐκλέγω ἕνα ξανθὸν ἀγωγέα καὶ ἕνα μελαγχρινὸν ἡμίονον παραγγέλλων αὐτοῖς νὰ ἔλθωσι μετὰ τὸ γεῦμα νὰ μὲ παραλάβωσιν ἵν' ἀνέλθωμεν πρὸς τὸ πολυθρύλητον Μοναστήριον.

* *

Ὁ καιρὸς ἐξηκολούθει ὁ αὐτὸς συννεφώδης καὶ ψυχρός, ὅθεν ἠναγκάσθην νὰ παραλάβω ἐπὶ τοῦ ἡμιόνου καὶ ὁλόκληρον τὴν ἀποσκευήν μου συγκειμένην ἐξ ἑνὸς ἐπανωφορίου καὶ μιᾶς ὀμβρέλλας. Οἱ ἡμίονοι ἐκτελοῦντες ἀσφαλῶς τὴν μεταξὺ τῆς πόλεως καὶ τοῦ μοναστηρίου ὁδὸν, γνωρίζουσι τόσον καλὰ πλέον τὰ καθήκοντά

των, ὥστε ἅμα ὡς ἀφεθῶσιν εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν θέλησιν παρακάμπτουσιν ἀλανθάστως δύο τρεῖς λιθοστρώτους δρομίσκους τῆς πόλεως βραδέως βαδίζοντες, ἅμα δ'ὡς εὑρεθῶσιν ἐκτὸς αὐτῆς ἐπισπεύδουσι τὸ βῆμα ἀκολουθοῦντες τὴν γνωστὴν ὁδὸν τῆς μονῆς. Ὁ δὲ ἀγωγεὺς ἕπεται ἄνευ ῥάβδου, ἀλλὰ μόνον παροτρύνων τὸν ἡμίονον διὰ τῆς στερεοτύπου ἐκείνης φράσεως, ἣν ἡ τηνιακὴ διάλεκτος ἐπενόησεν εἰδικῶς χάριν τῶν ἡμιόνων :

— Οὔξου ντές ! οὔξου ντές !

Ἡ ὁδὸς ἐπὶ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας καὶ πλέον εἶνε ὁμαλή, ἄρχεται δέ τις δυσπιστῶν πρὸς ὅσα κακὰ ἤκουσε περὶ τοῦ ποιοῦ αὐτῆς, καθ' ὅσον μάλιστα ἀκολουθῶν διὰ τοῦ βλέμματος καὶ ὁλόκληρον τὴν γραμμὴν τῆς λοιπῆς ὁδοῦ, ὁφιοειδῶς ἕρπουσαν ἀνὰ τὰς κλιτύας λόφων καὶ βουνῶν, δὲν διακρίνει που ἔκτακτον ἀνωμαλίαν ἐδάφους ἀλλὰ μόνον ἀνωφέρειαν κατὰ μικρὸν καὶ κανονικῶς ὑψουμένην. Καθιστᾷ δ' ἔτι μᾶλλον εὐάρεστον τὸ πρῶτον τοῦτο τμῆμα τῆς ὁδοῦ ἡ θέα τῶν ἐν ἐπιπέδῳ ἐκτάσει πρασίνων ἀγρῶν, ἐφ'ὧν ἀποτυποῦνται ὡς τόσαι λευκαὶ κηλῖδες, πλεῖστα μικρὰ οἰκήματα, ἅτινα εἶνε ἰδιωτικὰ ἐκκλησίδια ἢ περιστερεῶνες· ἐνῷ καὶ ὁ παρὰ τῇ ὁδῷ ῥέων μικρὸς ῥύαξ τέρπει τὸν διαβάτην διὰ ποικίλων ἤχων οὓς μελῳδεῖ, ὁτὲ μὲν ἐπὶ τῶν λείων χαλίκων ἁπλούμενος καὶ ἐν κελαρυσμῷ κυλίων τὰ κρυστάλλινα νερά του, ὅτε δὲ συσπειρούμενος καὶ βομβύζων ἐντὸς στενῆς καὶ βραχώδους αὔλακος.

Ἀλλ' ἐκ τῆς εὐαρέστου ταύτης καταστάσεως ἀποσπῶμαι αἴφνης βιαίως ἀνατινασσόμενος ἐπὶ τοῦ σάγματος. Καὶ μετὰ τὸν πρῶτον ἐπέρχονται καὶ δεύτερος καὶ τρίτος καὶ ἀλλεπάλληλοι κλονισμοί. Ῥίπτων δὲ πρὸς τὰ κάτω τὸ βλέμμα ἐπὶ τῶν ὀλισθηρῶν βράχων, τῶν κυλιομένων πετρῶν καὶ τῶν ἀκανθωδῶν λίθων, θαυμάζω τὴν ἐπιτηδειότητα μεθ' ἧς πατοῦσιν οἱ πόδες τοῦ ἡμιόνου στερεοὶ καὶ ἀλάνθαστοι, προσκολλῶντες τὰς ὁπλὰς αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ὡς ὄστρεα, καὶ κάμπτοντες καὶ τινάσσοντες γοργῶς τὰ γόνατα ὡς αἰγαγροι εὐλύγιστοι καὶ ἐλαφροί. Ἔμαθον δὲ κατόπιν καὶ ἀνέκδοτόν τι δηλοῦν τὴν ὅλως ἔκτακτον ἀγχίνοιαν τῶν ζώων τούτων : Ἐν τινι χωρίῳ κατῴκει τυφλὸς ὀνόματι Κρόκος. Ὁ τυφλὸς αὐτὸς μεταβαίνων ἐνίοτε ἕνεκα ἐργασίας εἰς τὴν πόλιν ἐξενίζετο ἐναλλὰξ ὁτὲ μὲν ἐν τῷ οἴκῳ ἑνὸς φίλου του, ὅτε δὲ εἰς τὸν οἶκον ἑτέρου. Ἤρχετο δὲ ἐπὶ τοῦ ἡμιόνου του, οὐ μόνον ἀφιέμενος εἰς τὴν εὐφυΐαν αὐτοῦ κατὰ τὴν στενὴν καὶ δύσβατον ὁδόν, ἀλλ' ἔτι δηλῶν διὰ συμβολικοῦ τινος σημείου εἰς τίνα οἶκον ἤθελε νὰ καταβῇ, παρὰ τὴν θύραν τοῦ ὁποίου τὸ θαυμάσιον φορτηγὸν τὸν ὡδήγει ἀκριβέστατα.

* *

Ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς ἀθλίας ὁδοῦ ὑψοῦνται μικροὶ τοῖχοι λιθόκτιστοι, κατεσκευασμένοι δηλαδὴ ἐκ τῶν γνωστῶν τηνιακῶν πλακῶν τεθειμένων ἐπ'ἀλλήλων. Οἱ τοῖχοι οὗτοι ἐμποδίζουσι τὴν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ πτῶσιν χωμάτων καὶ λίθων ἐκ τῶν γειτονικῶν ἀγρῶν, ἐξ ὧν θὰ καθίστατο βεβαίως ἀδιάβατος. Καὶ οἱ ἀνὰ τὰς κλιτύας δὲ τῶν βουνῶν καλλιεργημένοι ἀγροὶ εἶνε οὕτως εἰπεῖν κλιμακωτοί, ἤτοι ἀνὰ τέσσαρα ἢ πέντε βήματα παράλληλοι γραμμαὶ τοιχίσκων ἐκ πλακῶν συγκρατοῦσι τὰ χώματα, ἀτινα ἄλλως ἀνὰ πᾶσαν βροχὴν θὰ παρεσύροντο μετὰ τῶν λιπασμάτων καὶ ὅλης τῆς σπορᾶς.

Ἐκ τῶν αὐτῶν πλακῶν συνανταῖ τις κατεσκευασμένα καὶ οἰκήματα παρὰ τὴν ὁδόν, ἅτινα εἰς πρώτην θέαν ὡς ἐκ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς αὐτῶν ἐνθυμίζουσι τὰ σπήλαια καὶ τὰς κατοικίας τῶν Κραναῶν, καθόσον δὲν ἔχουσιν οὐδὲ ξυλίνας θύρας οὐδὲ φύλλα παραθύρων, ἀλλὰ μόνον εὐρείας ὀπὰς ἀντὶ εἰσόδων καὶ φεγγιτῶν. Καὶ ὅμως δὲν εἶνε προϊστορικῆς ἐποχῆς λείψανα, ἀνήκουσι μάλιστα εἰς τὴν σύγχρονον ἱστορίαν καὶ καλοῦνται ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων *βοϊδόσπητα*, διότι φυλάττουσιν ἐντὸς αὐτῶν τοὺς βόας ὅταν ἀροτριῶσιν ἢ σπείρωσι τοὺς πλησίον ἀγρούς. Ὅπου ὑπάρχουσι δάση κατασκευάζουσι τὰ οἰκήματα τῶν ζώων οἱ χωρικοὶ ἐκ ξύλων καὶ κλάδων, ἐνταῦθα κοινότατον καὶ ἄφθονον προϊὸν εἶνε οἱ λίθοι καὶ φυσικώτατα οἱ ἄνθρωποι ἐχρησιμοποίησαν αὐτοὺς ὅπως ἠδύναντο. Καὶ ὅμως ἡ βάρβαρος ὄψις τῶν ἐρήμων αὐτῶν οἴκων ἐμποιεῖ ἰσχυρὰν αἴσθησιν εἰς τὸν διερχόμενον ξένον ἀναζητοῦντα ἐν τοῖς οὕτω συντεθειμένοις λίθοις μυστηριώδη τινὰ σημασίαν.

Ἐκτὸς τούτων οὐδὲν ἄλλο προσοχῆς ἄξιον συναντᾷ τις καθ' ὁδόν, μόνον ἐκκλησίδιά τινα καὶ δύο ἢ τρία μικροσκοπικὰ καταστήματα ἀναψυκτικῶν ποτῶν, ὧν οἱ διευθυνταὶ τείνουσι πρὸς τοὺς διαβάτας ποτήρια ῥακῆς ἢ ἀπολελιθωμένα λουκούμια μετὰ ψυχροῦ ὕδατος.

* *

Ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς πύλης τοῦ μοναστηρίου ἐζωγραφημένη ἡ Παναγία τείνει φιλοξένως τὴν μητρικὴν ἀγκάλην πρὸς τοὺς προσερχομένους ὑπὸ τὴν σκέπην αὐτῆς.

Καταλιπὼν τὸν ἡμίονον εἰς τὴν φύλαξιν τοῦ ἀγωγέως εἰσέρχομαι ἐντὸς τοῦ μοναστηρίου διὰ τῆς εὐρείας εἰσόδου. Συναντῶν δὲ τὸ πρῶτον πρεσβύτιδα μοναχὴν ἐρωτῶ :

— Ποῦ εἶνε τὸ ἡγουμενεῖον ;

Καὶ ἐκείνη χωρὶς νὰ μοὶ ἀπαντήσῃ προηγεῖται ἐπὶ μικρὸν καὶ μοὶ δεικνύει διὰ τοῦ δακτύλου χαμηλὸν οἴκημα, πρὸς ὃ ἀνέρχεται μικρὰ κλῖμαξ. Πλησίον αὐτοῦ βλέπω καὶ τὴν ἀνοικτὴν θύραν ναοῦ καὶ τινας ξένους ἐντὸς αὐτοῦ

καὶ πολλὰς μοναχὰς καθημένας παρὰ τὸ κατώφλιον.

Ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ ἡγουμενείου μὲ ὑποδέχεται ἐπιχαρίτως μειδιῶσα ὑπὸ τὴν μέλαιναν καλύπτραν της νεαρὰ μοναχὴ ἀβροτάτη τὴν μορφὴν καὶ τοὺς τρόπους, σπεύδει δὲ πρὸς παρακείμενον δωμάτιον κράζουσα τὴν ἡγουμένην. Ἡ αἴθουσα ἐν ᾗ εὑρίσκομαι εἶνε ἁπλουστάτη τὴν διακόσμησιν, μόνον δὲ αἱ ἐπὶ τῶν τοίχων ἀνηρτημέναι ἱεραὶ εἰκόνες καὶ μέγα ἀρχαϊκὸν ἐκκρεμὲς κινούμενον μετὰ ῥόγχους ἔν τινι γωνίᾳ καθιστῶσι ἐπιβλητικὸν καὶ σοβαρὸν τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς.

Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων στιγμῶν πλαγία τις θύρα ἀνοίγεται καὶ προσέρχεται μοναχὴ ὑπερβᾶσα τὴν μέσην ἡλικίαν, μικρόσωμος, τηροῦσα ὅμως ἔτι ἐπὶ τῆς μορφῆς τὰ ἀνεξάλειπτα ἴχνη ἐξόχου καλλονῆς. Ἡ γυνὴ αὕτη εἶνε ἡ ἡγουμένη Παῖσία. Δὲν εἶνε ὁμιλητική, ἔχει ὅμως τὴν μεμετρημένην εὐγένειαν καὶ τὸ αὐστηρὸν ἦθος ἀληθοῦς ἡγουμένης. Μετὰ τὴν τυπικὴν ἀρχὴν πάσης συνδιαλέξεως, τὸ θέμα τῆς ὁμιλίας στρέφεται εἶτα φυσικὰ περὶ τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸ μοναστήριον.

— Πόσαι εἶνε ὅλαι αἱ καλογραῖαι ; ἐρωτῶ.

— Ἑκατὸν δέκα.

Κατόπιν μανθάνω ὅτι ἡ ἐκλογὴ τῆς ἡγουμένης γίνεται ἀνὰ πενταετίαν διὰ ψηφοφορίας ὅλων τῶν καλογραιῶν, ὅτι μετὰ τῆς ἡγουμένης συνεργάζεται ἐν τῇ διευθύνσει καὶ συμβούλιον ἐκ τριῶν πρεσβυτέρων, ὅτι αἱ μοναχαὶ διαιροῦνται εἰς τέσσαρας τάξεις : τὴν τῶν δοκίμων, τῶν ῥασοφόρων, τῶν σταυροφόρων καὶ τῶν μεγαλοσχήμων· ἡ χρηματικὴ κατάστασις τῶν πλείστων μοναχῶν μανθάνω ὅτι εἶνε ἀληθῶς ἀθλία. Τινὲς δὲ μόλις τρέφονται καὶ ἐνδύονται διὰ τῶν ὀκτὼ ἢ δέκα δραχμῶν, ἃς χορηγεῖ κατὰ μῆνα αὐταῖς ὡς βοήθημα ἡ ἐπιτροπὴ τῆς Εὐαγγελιστρίας.

Καὶ ἄλλοι τινὲς ξένοι εἶχον εἰσέλθει εἰς τὴν αἴθουσαν. Ἡ δὲ νέα μοναχή, ἥτις μ' ἐδέχθη ἐν ἀρχῇ, εἶνε δ' αὕτη ἡ *ὑποτακτικὴ* τῆς ἡγουμένης, προσῆλθε πάλιν φέρουσα πρὸς τοὺς ἐπισκέπτας γλυκὸν καὶ καφὲν μετὰ ἐπταζύμων διπύρων. Ἐδήλωσα πρὸς τὴν ἡγουμένην ὅτι ἐπεθύμουν πολὺ νὰ παραστῶ εἰς τὸν ἑσπερινόν. Μοὶ ὑπεσχέθη δ' ἐκείνη λίαν εὐγενῶς ὅτι :

— Ἂν καὶ ταῖς ἄλλαις ἡμέραις ὁ ἑσπερινὸς γίνεται εἰς τὰς πέντε θὰ εἰπῇ ὅμως σήμερον νὰ σημάνωσιν εἰς τὰς τέσσαρας χάριν τῶν ξένων.

Χαιρετίσας τὴν ἡγουμένην κατῆλθον τοῦ ἡγουμενείου ἵνα ἴδω καὶ ἄλλα τινὰ μέρη τοῦ μοναστηρίου, πρὸ παντῶν δὲ τὸ νεκροταφεῖον τῶν καλογραιῶν, πρὸς τὸ ὁποῖον μὲ εἵλκυεν ἀκατάσχετος περιεργία.

* *

Μεταξὺ τῶν παρὰ τῷ ναῷ καθημένων μοναχῶν, ὧν αἱ πλεῖσται ἦσαν δύσμορφοι καὶ προβεβηκυῖαι τὴν ἡλικίαν, διεκρίνετο μόνη ὡχρὰ ἀλλὰ διαυγὴς καὶ παρθενικὴ ἡ μορφὴ νεωτάτης μοναχῆς. Ἤθελον νὰ ἐρωτήσω ποῦ εἶνε τὸ νεκροταφεῖον· ἀντὶ ν'ἀποταθῶ πρὸς πᾶσαν ἄλλην, ἀπετάθην πρὸς αὐτήν. Ἀνήγειρε πρὸς ἐμὲ ἠρέμα τοὺς μαύρους, πλήρεις μελαγχολίας ὀφθαλμούς της καὶ μοὶ εἶπε :

— Εἶνε δύσκολον νὰ τὸ εὕρετε μόνος σας. Θέλετε νὰ σᾶς 'πάγω ἐγώ ;

Ἤτο τόσῳ ἀνέλπιστος ἡ πρότασις αὕτη ! ἀλλ' ἐλέχθη μετὰ τόσης παιδικῆς ἀφελείας, ὥστε δὲν ἐδίστασα ν' ἀποκριθῶ :

— Ἀκοῦτ'ἐκεῖ ἂν θέλω ! μόνον πῶς θὰ σᾶς βάλω 'ς τὸ κόπο.

— Ἄ, μπᾶ ! καὶ ἠγέρθη ἐκ τῆς θέσεώς της.

— Ποῦ πηγαίνεις, ἀδελφὴ Μελάνη ; ἠρώτησε παρακαθημένη τις μοναχή.

— Στὸ κοιμητήριο μιὰ στιγμή, καὶ θὰ ἔλθω.

Ἀδελφὴ Μελάνη λοιπὸν λέγεται ἡ ὁδηγός μου ; τί παράδοξον ὄνομα !

Ἐν τούτοις πάσαπλεύρως αὐτῆς βαδίζων διέρχομαι τοὺς στενωτάτους δρομίσκους τῆς μονῆς, διότι ἡ μονὴ δὲν ἀποτελεῖται ἐξ ἑνὸς μεγάλου οἰκοδομήματος, ἀλλ' ἐκ πολλῶν μικρῶν κελλίων τῇδε κακεῖσε ἐκτισμένων, τῶν μὲν ἐπὶ τῶν δὲ, ὥστε ἔχει ὄψιν μικροῦ χωρίου μᾶλλον ἢ μοναστηρίου. Αἱ πετρώδεις ὁδοὶ εἶνε ἔρημοι, πάντα τὰ κελλία ἔχουσι κλειστὰς τὰς θύρας καὶ τὰ παράθυρα, καὶ μόνον ὄρνις τις ὁδηγεῖ τὰ τέσσαρα μικρά της εἰς βοσκὴν καὶ φεύγει ἔντρομος ἅμα ἰδοῦσα ἡμᾶς. Ἐν τῇ ἀγρίᾳ ἐκείνῃ ἐρημίᾳ αἰσθάνομαι ἀκουσίως δυσάρεσόν τι αἴσθημα, ἀκούων ἀντὶ παντὸς ἤχου ζωῆς τὸν κρότον τῶν ἰδίων μου βημάτων καὶ ἀτενίζων παρ'ἐμοὶ τὴν πένθιμον περιβολὴν τῆς μοναχῆς.

— Ἀδελφὴ Μελάνη, πόσον καιρὸν ἔχετε 'ς τὸ μοναστῆρι ;

— Εἴκοσι χρόνια.

— Καὶ πόσων ἐτῶν εἶσθε ; ἠρώτησα λίαν προπετῶς ἴσως, ἀλλ' ἐκπλαγεὶς ἐκ τῶν λόγων τῆς μοναχῆς.

— Ἀπὸ τεσσάρων ἐτῶν ἔμεινα ὀρφανή, μ'ἔφεραν 'στὸ μοναστῆρι καὶ δὲν ἔφυγα πλειὰ ἀπὸ τότε.

Τώρα ἐννοῶ τὴν παιδικὴν ἀφέλειαν, μεθ' ἧς προσηνέχθη ἡ ἀγαθὴ κόρη νὰ μὲ ὁδηγήσῃ εἰς τὸ νεκροταφεῖον. Ἀποσπασθεῖσα βρέφος ἔτι ἀπὸ τῆς κοινωνίας, δὲν ἐγνώρισεν οὐδὲ τὰς ἀδυναμίας, οὐδὲ τὰς προλήψεις αὐτῆς· ὁ μοναχικὸς βίος κατεκοίμισεν ἐν τῇ ψυχῇ της νωπὰ ἔτι τὰ πλεῖστα τῶν αἰσθημάτων καὶ ἀντικατέστησε ταῦτα πάντα μόνη ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἄπειρος πίστις, καὶ ἡ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἀφοσίωσις. Θὰ εἶνε ὄντως ἀξία βαθείας μελέτης ἡ παραμορφωθεῖσα ψυχὴ τῆς κόρης αὐτῆς ! Ἡ-

θελον νὰ γνωρίζω πῶς φανταζεται τὸν κόσμον, τὸν ὁποῖον βλέπει μόνον ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ κελλίου της ... Πόσα πράγματα κοινότατα, συνηθέστατα οὐδ' ὑποπτεύει ἴσως ὅτι ὑπάρχουσιν.

Ἂν εἶνε εὐτυχὴς ἢ δυστυχὴς μὴ γνωρίσασα ποσῶς τὸν κόσμον, δὲν εἶνε τοῦτο ζήτημα ἐκ τῶν ἁπλῶς λυομένων. Εἶνε τόσῳ πολυσύνθετος ἡ ζωὴ ἡ πεπλασμένη ἐκ χαρᾶς καὶ λύπης, ἐξ ἀγάπης καὶ μίσους, ἐξ ἀγαθότητος καὶ κακίας, καὶ μυρίων ἄλλων ἀντιθέτων αἰσθημάτων, ὥστε δὲν εἶνε οὐδὲ πάντοτε ὅμοιον, οὐδὲ πάντοτε εὐδιάγνωστον τὸ σύμφυρμα ὅλων αὐτῶν τὸ καλούμενον ἀνθρώπινος βίος. Ἀναντίρρητον ὅμως εἶνε ὅτι ἡ κόρη αὕτη ἡ ἀπὸ τῆς βρεφικῆς ἡλικίας κλεισθεῖσα ἐντὸς τῶν ὑγρῶν τοίχων τοῦ μοναστηρίου, ἡ διὰ τῆς μοναστικῆς ἀνατροφῆς ἠρέμα ἐκβιασθεῖσα νὰ ὑποστῇ τὴν σκληραγωγίαν καὶ τὰς κακουχίας μοναχῆς, εἶνε θῦμα ἄξιον ἐλέου. Θῦμα τὸ ὁποῖον φέρει ἤδη ἐπὶ τῆς ὠχρᾶς μορφῆς καὶ τοῦ γεγηρακότος σώματος τὰ ἴχνη εἰκοσαετοῦς ταλαιπωρίας.—Ἡ ἀτυχὴς αὕτη κόρη ἴσως θὰ ἀποθάνῃ φθισική. . .

* *

Τὸ νεκροταφεῖον εἶνε ἁπλοῦν προαύλιον ἐκκλησιδίου πλακόστρωτον. Μεταξὺ τῶν πλακῶν ὑπάρχουσιν δέκα νομίζω ἠριθμημέναι, ὑπ' αὐτὰς δὲ θάπτονται αἱ ἀποθνήσκουσαι μοναχαί ἄνευ ἐπιγραφῆς, ἄνευ ὀνόματος, φέρουσαι λακωνικώτατον ἐπιτύμβιον μόνον τὸν ἀριθμὸν τῆς πλακός!

Τὸ ἐκκλησίδιον εἶνε στενότατον καὶ κοσμεῖται μόνον ὑπὸ μεγίστης τοιχογραφίας παριστώσης ξιφήρη καὶ ἀπειλητικὸν τὸν Ἀρχάγγελον Γαβριήλ. Φαίνεται δὲ τόσον ἕτοιμος νὰ ἐπιπέσῃ κατὰ τοῦ θεωμένου, ὥστε ὑποχωρεῖ τις καὶ ἀκουσίως.

Ἐνῷ περιειργαζόμην τὸ ἀληθῶς ἀσκητικὸν τοῦτο κοιμητήριον, ἐν ᾧ οἱ νεκροὶ ὑφίσταντο τόσας στερήσεις καὶ κακουχίας, ὅσας καὶ ζῶντες, ἡ ἀδελφὴ Μελάνη ἤνοιξε μικρὰν θύραν χαμηλοῦ οἰκίσκου ἀριστερόθεν τοῦ ναοῦ κειμένου.

— Ἐλᾶτ' ἐδῶ νὰ ἰδῆτε καὶ τὸ χωνευτήριον.

Ἐκ τοῦ σκοτεινοῦ ἐσωτερικοῦ ἐξήρχετο ὀσμὴ τάφου, ἐντούτοις εἰσῆλθον ἵνα ἴδω, ἐνῷ ἡ μοναχὴ ἐκράτει διὰ τοῦ τεταμένου βραχίονος ἀνοικτὴν τὴν θύραν. Καὶ εἶδον θέαμα πρὸ τοῦ ὁποίου ἐρρίγησα

Τὸ διὰ τῆς θύρας εἰσερχόμενον φῶς προσέπιπτεν ἐπὶ γραμμῆς μικρῶν γυναικείων κρανίων ἐπὶ σανίδος ἐν παρατάξει τεθειμένων, ἅτινα μὲ προσέβλεπον ἀτενῶς διὰ τῶν τετρημένων ὀφθαλμῶν των. Καὶ ἦσαν πολλά, πλεῖστα, διακόσια ἴσως!

Πρὸς τὰ ἀριστερὰ τὸ ἔδαφος ἦτο βαθύτερον ἐσκαμμένον, ἐφαίνετο δὲ συσσωρευμένος ἐκεῖ κονιορτὸς πολὺς καὶ δίκτυα ἀραχνῶν πεπλεγμένα.

— Ὅποια γίνεται καλόγρηα, μοῦ εἶπεν ἡ ἀδελφὴ Μελάνη, βλέπουσα ὅτι παρετήρουν μετὰ περιεργίας εἰς τὸ βάθος τοῦ χωνευτηρίου, τῆς κόβουν τὰ μαλλιά της καὶ τὰ ῥίχνουν ἐκεῖ. Ἐκεῖ θὰ πᾶνε καὶ ἡ δικαίς μου πλεξίδες, προσέθηκεν αἴφνης καὶ ἐμειδίασεν ἐλαφρῶς.

Πράγματι δὲ ἐντὸς τοῦ κονιορτοῦ διέκρινα ἤδη τρίχας μελαίνας, καστανὰς, ξανθὰς καὶ λευκὰς ἀναμίξ.

Καὶ ἐσυλλογιζόμην πόσαι κόμαι πλούσιαι, στεφανοῦσαι ἄλλοτε μορφὰς περικαλλεῖς, ἐφ' ὧν θὰ ἔσυρεν ὑπερηφάνως τὸ κτένιον καλλωπιζομένη κόρη καὶ θ' ἀνέδενε φιλαρέσκως ἐρυθρὰν ἢ κυανῆν ταινίαν, πόσαι κόμαι αἵτινες ὑπῆρξαν εὐώδεις φωλεαὶ φιλημάτων εἰς τὰ χείλη εὐτυχοῦς μνηστῆρος, ἦσαν τόρα ἐρριμμέναι ἐκεῖ ὡς τόσα ἀπεσχισμένα ῥάκη ζωῆς καὶ εὐτυχίας!

Καὶ αἴφνης ἡ θύρα ἐκλείσθη καὶ ἔμεινα πρὸς στιγμὴν εἰς τὰ σκοτεινά.

— Φαντασθῆτε νὰ ἔκλεινε ἡ θύρα καὶ νὰ μὴν ξανάνοιγε πλειά! . .

Εἶπεν ἡ μικρὰ μοναχὴ ἀνοίγουσα τὴν θύραν καὶ ἐξερχομένη.

— Δὲν εἶνε καθόλου εὐχάριστος ἡ ἰδέα σας, ἀπεκρίθην γελῶν. Καὶ ἐγέλασε κ' ἐκείνη τὸν συνήθη παιδικόν της γέλωτα ἐπιδεικνύουσα δύο σειρὰς μαργαριτῶν ὑπὸ τὰ χείλη.

— Ποῦ εἶνε τὸ κελλὶ τῆς πρώην ἡγουμένης;

— Θέλετε νὰ πᾶτε;

— Ναί.

— Πηγαίνομε μαζί.

Ἐβαδίζομεν βραδέως, συνομιλοῦντες μετ' οἰκειότητος. Ἠσθανόμην ζωηρὰν συμπάθειαν πρὸς τὴν κόρην αὐτήν, ἥτις εἶχε τὴν ἀφέλειαν παιδίου καὶ τὴν ἀγαθότητα ἀγγέλου.

— Δὲν θὰ εἶνε καθόλου εὐχάριστος ἡ ζωὴ ἐδῶ 'πάνω, τῇ εἶπον.

— Γιατί τάχα δὲν εἶνε εὐχάριστος; Ἔχομε τὴν ἐκκλησία μας, ποὺ περνοῦμε τόσαις ὧραις. Ἔπειτα συντροφιὰ δὲν μᾶς λείπει· σμίγομε δύο τρεῖς καὶ 'μιλοῦμε, πλέκομε ἢ κεντοῦμε. Ἔρχοντ' ἡ μέραις καὶ περνοῦν χωρὶς νὰ ταῖς νοιώθωμε καλὰ καλά.

— Ἀμ' ἡ νύχτες, ἡ χειμωνιάτικες νύχτες;

— Ἡ νύχτες ἀλήθεια, μόνον ἡ νύχτες εἶνε κομμάτι βαρειαίς. Πολλαῖς φοραῖς δὲν ἔχω ὕπνο καὶ ξενυχτῶ μὲ ἀνοιχτὰ τὰ μάτια, βλέποντας 'ς τὸ φῶς τοῦ καντηλιοῦ τριγύρω μου ταῖς εἰκόνες τῶν ἁγίων ποῦ κρέμονται 'ς τοὺς τοίχους τοῦ κελλιοῦ. Μὰ ὅταν ἀστράφτῃ καὶ βροντᾷ πολύ, τότε ἀγριεύει κανένας περισσότερο μὲ 'ς τὸ σκοτάδι. Κ' ἐγὼ δὲν βρίσκω ἄλλον τρόπο γιὰ νὰ μὴ φοβοῦμαι παρὰ νὰ σηκωθῶ νὰ ξεκρεμάσω τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας, καὶ νὰ τὴν πάρω κοντά μου, 'ς τὸ προσκέφαλό μου γιὰ συντροφιά. Τὴν ἀγκαλιάζω σφιχτὰ κ' ἔτσι κοιμοῦμαι ἡσυχη ὡς τὴν αὐγή . . .

— Καὶ τι βαθμὸ ἔχετε;

— Προχθὲς ἔγεινα ῥασοφόρος, ὡς τόρα ἤμουν δόκιμος. Μ' ἔλεγαν Κατερίνη πρίν, τώρα ἄλλαξα καὶ ὄνομα, ἔγεινα Μελάνη.

Εἴχομεν φθάσῃ εἰς τὸ κελλίον τῆς πρώην ἡγουμένης Παδέλας. Ἔσφιγξα τὴν χεῖρα τῆς ἀγαθῆς ὁδηγοῦ εὐχαριστῶν αὐτήν. Ἀλλ' ἐκείνη ὑπέλαβε:

— Μὰ θὰ σας ξεναΐδω πρὶν νὰ φύγετε. Δὲν θὰ ἔλθετε εἰς τὸν ἑσπερινόν;

— Βέβαια.

— Θὰ μὲ ἀκούσετε ποῦ θὰ ψάλω. Νὰ μοῦ 'πῆτε ἀλήθεια ὕστερα ἔχω πολὺ ἄσχημη φωνή;

— Ναί, ἅμα τελειώσῃ ὁ ἑσπερινός, θὰ σᾶς 'πῶ.

* *

Ἡ πρώην ἡγουμένη δὲν εἶνε καθόλου εὔμορφος. Ἔχει μάλιστα ἡ δυστυχὴς ἀμαυρὰν τὴν κόρην τοῦ ἑτέρου ὀφθαλμοῦ καὶ ἠρειπωμένους τοὺς ὀδόντας. Ἀσθενικὴ δὲ τὴν κρᾶσιν ἠναγκάσθη νὰ παραιτηθῇ τῆς ἡγουμενείας πρὸ τοῦ λήξῃ ἡ πενταετία. Ἐξεπλάγην ὅμως καθ' ὑπερβολὴν ὁπόταν εἶδον τὴν ὑποτακτικήν της, διότι ἑκάστη μεγαλόσχημος ἔχει μεθ' ἑαυτῆς ὡς ἀκόλουθον νεαράν τινα καλογραΐαν, δόκιμον συνήθως. Δὲν ὑπέθετόν ποτε ὅτι ἦτο δυνατὸν ὑπὸ τὴν καλογηρικὴν καλύπτραν νὰ κρύπτηται τοιαύτη καλλονή. Ὄχι μικρὰ, συμπαθὴς, ὠχρὰ, ὡς ἡ τῆς Μελάνης, ἀλλ' ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον: ὑψηλὴ, ῥοδοκόκκινος, πλήρης νεότητος ἀρρενωπῆς. Ὀνομάζεται Ζωὴ καὶ εἶνε ἀληθῶς ζωὴ ἐν μέσῳ τῶν νεκρωμένων ἐκείνων ὑπάρξεων, αἵτινες τὴν περιστοιχοῦσι.

Οἱ ὀφθαλμοί της εἶνε καστανοί, μεγάλοι καὶ λαμπροί, σκιαζόμενοι ὑπὸ ὀφρύων πυκνῶν αἵτινες μόλις συνενοῦνται ἄνωθι τῆς ῥινός, ἔχει τὰς παρειὰς ῥοδαλὰς καὶ ἁπαλῶς χνοώδεις, ὡς τὰ ῥοδάκκινα, τὰ χείλη ὀλίγον παχέα ἀλλὰ πορφυρᾶ, καὶ φέρει τὴν καλύπτραν μετὰ τῆς δυνατῆς φιλαρεσκείας παρενθέτουσα μεταξὺ τοῦ μέλανοῦ αὐτῆς ὑφάσματος καὶ τοῦ προσώπου λεπτὴν γραμμὴν λευκοῦ πανίου, ἥτις πρὸσθέτει ἄρρητον θέλγητρον.

Ἐν γένει ἔχει ὀργανισμὸν λίαν κοσμικὸν καὶ ἥκιστα καλογηρικόν, τὸ δὲ γλυκύτατον αὐτῆς στόμα φαίνεται πεπλασμένον μᾶλλον ὅπως ψάλλει ἄσματα τοῦ ἔρωτος ἢ ψαλμοὺς τοῦ Δαυίδ. Εἶνε ἤδη δόκιμος, μετὰ ἓν ἔτος δὲ ἐλπίζει ὅτι θὰ γείνῃ ῥασοφόρος, διότι μόνον ὀκτὼ ἔτη ἔχει εἰς τὸ μοναστήριον. Ἡ φιλαρέσκειά της δ' ἐκτείνεται μέχρι τοιούτου σημείου, ὥστε σκέπτεται ποῖον εἶνε τὸ ὡραιότερον ὄνομα, ἵνα ἐκλέξῃ αὐτό, ὅταν θὰ καταλίπῃ τὸ ὄνομά της.

— Μακαρία, δὲν μοῦ ἀρέσει καθόλου 'μοιάζει μὲ τὸ μακαρίτης. Ἤθελα ὄνομα ν' ἀρχίζῃ πάλιν ἀπὸ ζῆτα, ἀλλὰ δὲν εἶν' ἄλλο ἀπὸ Ζηνοβία. Σᾶς ἀρέσει αὐτὸ τόνομα;

— Μοῦ ἀρέσει, ἀπεκρίθην, ἀλλ' εἶνε καὶ τόσα ἄλλα ὀνόματα ὡραιότερα.

— Τί;

— Ἀγάπη ἔξαφνα. Δὲν εἶνε ἁγία Ἀγάπη;

— Εἶνε ἁγία Ἀγάπη· ἀλλὰ δὲν εἶνε καλό... θυμίζει πολὺ τὸν κόσμο... Καὶ ἀνεστέναξε βαθέως.

Τις οἶδε ὁποῖον μυστήριον ἔκρυπτον οἱ λόγοι της οὗτοι καὶ ὁ στεναγμός;

Ἀλλ' ὁ κώδων τῆς ἐκκλησίας σημαίνων τὸν ἑσπερινὸν μὲ ἀπέσπασεν ἀπὸ τῆς θελκτικῆς ταύτης συνομιλίας. Ἐχαιρέτισα τὴν γραῖαν Παδέλαν, ἠτένισα διὰ τελευταίαν φορὰν τὴν ὡραίαν Ζωὴν καὶ ἐπορεύθην εἰς τὸν ναόν.

* *

Ὁ ναὸς τῆς μονῆς τιμώμενος ἐπ' ὀνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου οὐδὲν ἔχει τὸ ἰδιάζον ἐκτὸς τῶν ἀπείρων τοιχογραφιῶν, αἵτινες καλύπτουσιν ὁλόκληρον τὸ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω. Περιέχονται δὲ ἐν τῇ πινακοθήκῃ αὐτῇ οὐ μόνον σκηναὶ ἐκ τῆς παλαιᾶς καὶ νέας Διαθήκης καὶ μαρτυρολόγια ἁγίων καὶ ὁσίων, ἀλλ' ἀκόμη πολλὰ τῶν φρικωδῶν βασανιστηρίων ὅσα ἐπιβάλλει ὁ ἐν Ἅδου ποινικὸς νόμος εἰς τοὺς ἁμαρτωλούς.

Ὁ ναὸς εἶνε πλήρης καλογραιῶν· ὅπου ἂν στρέψῃ τις βλέπει καλύπτρας εὐσεβῶς κεκυφυίας καὶ ἀκινητούσας: Ὀλίγοι μόνον ξένοι ἵστανται ἐν τῷ κέντρῳ μεταξὺ τῶν ψαλτρῶν. Εἶνε δ' αἱ ψαλτριαι δέκα ἐν ὅλῳ· πέντε δεξιόθεν καὶ ἕπεραι πέντε ἀριστερόθεν. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ εἶνε κ' ἐνταῦθα ἡ αὐτὴ μονότονος καὶ κλαυθμηρὰ, ἀλλ' εἰς τὰ χείλη νεαρῶν γυναικῶν προσηρμοσμένη προσκτᾶται γλυκεῖάν τινα μελῳδίαν, ἐνίοτε δ' ἀνέρχεται καὶ μέχρι τῶν φθόγγων ὑψίστης περιπαθείας. Ἰδίως ὁπόταν ἀπὸ τῶν συντετριμμένων ἐκείνων ψυχῶν πτερυγίζει ὡς παπεινοτάτη πρὸς τὸν Θεὸν ἐπίκλησις χάριτος τὸ τρομῶδες καὶ εἰς στεναγμὸν ἀπολῆγον *Κύριε ἐλέησον*, ἡ ἐπίκλησις ἐκείνη φαίνεται τοσοῦτον εἰλικρινής, ὥστε αἰσθάνεταί τις σχεδὸν τὰ δάκρυα ἀνερχόμενα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς.

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἑσπερινοῦ ἠσπάσθην τὴν χεῖρα τῆς ἡγουμένης καὶ ἐξῆλθον τοῦ ναοῦ. Εἰς τὸ κατώφλιον μὲ ἀνέμενε ἡ μικρὰ Μελάνη διὰ νὰ μὲ ἐρωτήσῃ ἂν ψάλλῃ πολὺ ἄσχημα.

— Ὡραῖα, λαμπρά! εἶπον πρὶν ἢ μοὶ ἀποτείνῃ τὸν λόγον. Ὄχι μόνον δὲν ψάλλετε πολὺ ἄσχημα, ἀλλ' ἔχετε μάλιστα φωνὴ γλυκειά, γλυκειὰ 'σὰν πουλί. Φεύγω καταενθουσιασμένος μὲ τὸ μοναστήρί σας.

— Θὰ φύγετε ἀπὸ τώρα; Δὲν κάθεσθε ἀκόμη ὀλίγο, πᾶμε 'ς τὸ κελλί μου νὰ τὸ ἰδῆτε.

— Λυποῦμαι, ἀλλὰ πρέπει νὰ φύγω· ὁ ἀγωγιάτης φωνάζει πῶς ἀργήσαμε.

— Τότε ἅμα ξανάρθετε μοῦ χρωστᾶτε τὴν ἐπίσκεψι, νὰ μὴν τὸ ξεχάσετε.

— Ποιὸς ξέρει ἂν θὰ ξαναρθω ποτέ;..

— Δὲν λέω κ' ἐγὼ τόρα γλήγορα. Τί θὰ ζηλέψετε ἐδῶ 'ς τὸ ἔρημο βουνό μας; Ἀλλὰ ὕστερα ἀπὸ καιρό, ἀπὸ χρόνια... Ἴσως θὰ ζῶ ἀκόμη ὡς τότε, προσέθηκε Θλιβερῶς.

— Μὰ τάχα γιατί νὰ μένετε πάντα ἐδῶ κλεισμένη; δὲν μπορούσατε νὰ βγῆτε λίγο ἀπ' αὐτὴ τὴ φυλακή;

— Ὅτάν ἤρθεν ἡ βασίλισσα 'ς τὸ μοναστῆρι ἤμουν δεκαέξη ἐτῶν τότε καὶ μοῦκαμε τόσα γιὰ νὰ μὲ πάρη 'ς τὴν Ἀθήνα νὰ μὲ βάλη 'στὸ σχολεῖο, καὶ 'σὰν θέλω νὰ ξαναγυρίσω πάλι 'στὸ μοναστῆρι. Ἐγὼ ἄρχισα νὰ κλαίω... Δὲν μπορῶ νὰ ζήσω 'ς τὸν κόσμο, τὸν τρομάζω, τὸν φοβοῦμαι. Θαρρῶ πῶς ἂν πήγαινα 'ς ἐ πόλι τὴ δεύτερη μέρα θὰ πέθαινα.

Οὕτως ὁμιλοῦσα μὲ συνώδευσε μέχρι τῆς πύλης τοῦ μοναστηρίου. Μοῦ ἔτεινε τέλος τὴν χεῖρα εἰς ἀποχαιρετισμὸν—ἀλλ' ἐγὼ ἔφερ' αὐτὴν εἰς τὰ χείλη καὶ ἠσπάσθην εὐλαβῶς τοὺς μικρούς της δακτύλους. Μὴ δὲν ἦτο ἁγία ἡ κόρη ἐκείνη;

Μόλις ἀνῆλθον ἐπὶ τοῦ ἡμιόνου κ' εὐθὺς ἐκεῖνος ἐκινήθη βήματι γοργῷ. Πρὶν ὅμως παρακάμψω τὴν ὁδὸν ἔστρεψα τελευταῖον τὴν κεφαλὴν πρὸς τὴν πύλην τοῦ μοναστηρίου.

Ἡ Μελάνη ἦτο ἀκόμη ἐκεῖ.

* *

. . . . . .

Τὴν πρωΐαν τῆς ἐπιούσης ἤμην ἐπὶ τῆς πρύμνης τοῦ ἀποπλέοντος ἀτμοπλοίου. Οἱ πλεῖστοι τῶν ἐπιβατῶν προσέβλεπον ἐκεῖθεν τελευταῖον ἤδη τὸ κωδωνοστάσιον τῆς Εὐαγγελιστρίας καὶ ἐσταυροκοποῦντο ἱκετεύοντες τὴν Παναγίαν νὰ καθησυχάσῃ τὰ κύματα ἵνα ταξειδεύσωμεν καλῶς. Ὡς ἐὰν δ' εἰσηκούσθησαν αἱ δεήσεις αὐτοί, τὸ Αἰγαῖον ἠπλοῦτο ἤρεμον, καὶ τὸ ἀτμόπλοιον ὠλίσθαινε γοργῶς ἐπὶ τῶν γλαυκῶν ὑδάτων.

Καὶ μετὰ δύο ὥρας ἡ Τῆνος δὲν ἐφαίνετο πλέον!..

22 Ἀπριλίου 1883.

Γεωργιος Δροσινης.

Εὑρέθη ἐσχάτως ἐν Ober Lausitz ἐπὶ τῶν μεθορίων τῆς Σαξωνίας καὶ Σιλεσίας, τεμάχιον χρυσοῦ ἀξίας 2,500 φράγκων, ἐφ' οὗ ὑπάρχουσιν ἐγγεγλυμμέναι μορφαὶ μυθολογικαὶ κατὰ τὸν τύπον τῶν παναρχαίων ἑλληνικῶν σχεδίων.

Ἡ ἑπομένη ζωηροτάτη περιγραφὴ τῆς Ὁλλανδίας ἀπεσπάσθη ἐκ τοῦ περὶ τῆς χώρας ταύτης συγγράμματος τοῦ διασήμου Ἰταλοῦ συγγραφέως Ἐδμόνδου δὲ Ἀμίκις, ἐξ οὗ καὶ ἄλλα κάλλιστα κεφάλαια ἐδημοσιεύθησαν ἄλλοτε ἐν τῇ «Ἑστίᾳ». Σ.τ.Δ.

Η ΟΛΛΑΝΔΙΑ

Ὁ παρατηρῶν τὸ πρῶτον μέγαν χάρτην τῆς Ὁλλανδίας ἀπορεῖ πῶς χώρα οὕτω πεπλασμένη δύναται νὰ ὑπάρχῃ. Κατὰ πρώτην δὲ ὄψιν δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξηγήσῃ ἂν εἶνε μᾶλλον γῆ ἢ μᾶλλον ὕδωρ, ἂν ἡ Ὁλλανδία ἀνήκει μᾶλλον εἰς τὴν ἤπειρον ἢ εἰς τὴν θάλασσαν. Βλέπων τὰς ἀκτὰς ἐκείνας, τὰς ἀνεφγμένας καὶ χθαμαλάς, τοὺς βαθεῖς ἐκείνους κόλπους, τοὺς μεγάλους ἐκείνους ποταμοὺς οἵτινες χάσαντες τὴν ὄψιν ποταμῶν φαίνονται φέροντες εἰς τὴν θάλασσαν νέας θαλάσσας· βλέπων τὴν θάλασσαν ἐκείνην ἥτις, μεταβαλλομένη εἰς ποταμόν, διήκει εἰς τὴν ξηρὰν καὶ διαρρηγνύει αὐτὴν εἰς νησοπελάγη· βλέπων τὰς λίμνας, τὰ ἐκτεταμένα τενάγη, τὰς διώρυγας τὰς διασταυρουμένας ἀπανταχοῦ, νομίζει ὅτι χώρα οὕτω διεσχισμένη μέλλει ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν νὰ διαρρηχθῇ καὶ νὰ χαθῇ. Θὰ ἔλεγεν ὅτι χώρα τοιαύτη μόνους κατοίκους δύναται νὰ ἔχῃ κάστορας καὶ φώκας, καὶ φαντάζεται ὅτι οἱ κάτοικοι, ἀφ' οὗ ὑπάρχει κόσμος ἔχων τὸ θάρρος νὰ ἐγκατοικῇ, δὲν θὰ κοιμῶνται μὲ ἥσυχον νοῦν.

Ταῦτα ἐσκέφθην ὅτε τὸ πρῶτον παρετήρησα μέγαν χάρτην τῆς Ὁλλανδίας καὶ μὲ κατέλαβεν ἡ ἐπιθυμία νὰ μάθω τὸ περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς παραδόξου ταύτης χώρας, καὶ ἐπειδὴ ὅσα περὶ αὐτῆς ἔμαθον μ' ἔπεισαν νὰ συγγράψω τὴν βίβλον ταύτην, τὰ καταγράφω ἐπ' ἐλπίδι ὅτι ταῦτα θὰ πείσωσιν ἄλλους εἰς ἀνάγνωσιν αὐτῆς.

Περί τινος χώρας ἀγνώστου ἡμῖν συνήθως ἀποτείνομεν πρὸς τὸν ἰδόντα αὐτὴν τὴν ἐρώτησιν «ποία χώρα εἶνε;»

Ὁποία δὲ χώρα εἶνε ἡ Ὁλλανδία εἶπον ἤδη πολλοὶ ἐν λέξεσιν ὀλίγαις.

Ὁ Ναπολέων εἶπεν ὅτι εἶνε χώρα ἀποτελουμένη ἐκ τῶν προσκλύσεων ποταμῶν γαλλικῶν, τοῦ Ῥήνου, τοῦ Σκάλδου καὶ τῆς Μοζέλας, καὶ ταῦτα διϊσχυριζόμενος προσήρτησεν αὐτὴν εἰς τὴν γαλλικὴν αὐτοκρατορίαν. Συγγραφεύς τις ὥρισεν ὅτι εἶνε μετάβασίς τις μεταξὺ στερεᾶς καὶ θαλάσσης. Ἄλλος εἶπεν αὐτὴν παμμέγιστον φλοιὸν γῆς ἐπιπλέοντα ἐπὶ τῶν ὑδάτων, ἄλλοι ἀπεκάλεσαν αὐτὴν παράρτημα τῆς παλαιᾶς γῆς, Κίναν τῆς Εὐρώπης, πέρας τῆς ξηρᾶς καὶ ἀρχὴν τοῦ Ὠκεανοῦ, μεγίστην σχεδίαν ἰλύος καὶ ἄμμου· ὁ δὲ Φίλιππος ὁ Β' τὴν χώραν τὴν πλησιεστάτην εἰς τὸν Ἅδην.

Ἀλλ' ἐπὶ ἑνός τινος σημείου ὑπῆρξαν ἀπαντες σύμφωνοι καὶ ἐξέφρασαν αὐτὸ ἅπαντες διὰ τῶν αὐτῶν λέξεων, εἰπόντες ὅτι ἡ Ὁλλανδία εἶνε κατάκτησις τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ὅτι εἶνε χώρα τεχνητή, ὅτι εἶνε χώρα πλασθεῖσα ὑπὸ τῶν Ὁλλανδῶν, ὅτι ὑπάρχει ἐπειδὴ διατηροῦσιν αὐτὴν οἱ Ὁλλανδοί, ὅτι θὰ ἠφανίζετο ἂν ἐγκατέλειπον αὐτὴν οἱ Ὁλλανδοί.

Ὅπως δὲ κατανοήσωμεν τὴν ἀλήθειαν ταύτην, ἀνάγκη νὰ φαντασθῶμεν τὴν Ὁλλανδίαν ὁποία ἦτο ὅτε μετέβησαν πρὸς κατοίκισιν αὐτῆς αἱ πρῶται γερμανικαὶ φυλαὶ αἱ περιπλανώμεναι πρὸς ἀναζήτησιν πατρίδος.

Ἡ Ὁλλανδία ἦτο χώρα οἱονεὶ ἀοίκητος. Ἐξετείνοντο ἐν αὐτῇ λίμναι τρικυμιώδεις, ὡσεί τινα πελάγη ἐφαπτόμενα ἀλλήλων· τέλματα ἐγγὺς τελμάτων, ἀκανθεῶνες ὄπισθεν ἀκανθεώνων· ἀπέραντα δάση ἐλατῶν, δρυῶν καὶ κλήθρων, διαθεόμενα ὑπὸ ἀγελῶν ἵππων ἀδαμάστων, ἐν οἷς, καθ' ἃ λέγει ἡ παράδοσις, ἦτο δυνατὸν νὰ διατρέχῃ τις μίλλια πολλὰ μεταπηδῶν ἀπὸ δένδρου εἰς δένδρον, χωρὶς νὰ ἐγγίξῃ τὴν γῆν. Οἱ βαθεῖς δὲ κόλποι μετέφερον μέχρι τοῦ κέντρου τῆς χώρας τὰς μανιώδεις θυέλλας τοῦ βορρᾶ. Ἐπαρχίαι τινὲς ἐχάνοντο ἄπαξ κατ' ἐνιαυτὸν ὑπὸ τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης καὶ ἐγίνοντο πεδία ἑλώδη, οὔτε ξηρὰ οὐδὲ θάλασσα, ἐφ' ὧν δὲν ἦτο δυνατὸν οὔτε τὸ βαίνειν οὐδὲ τὸ πλέειν. Οἱ μεγάλοι ποταμοὶ μὴ ἔχοντες ἀρκετὴν κλίσιν ἵνα καταρρεύσωσιν εἰς τὸ πέλαγος ἐπλανῶντο τῇδε κἀκεῖσε, οἱονεὶ ἀβέβαιοι περὶ τοῦ δρόμου ἐφ' ὃν ἔμελλον νὰ τραπῶσι καὶ ἀπεκοιμῶντο εἰς ἕλη μεγάλα ἐν μέσῳ τῶν ἄμμων τῆς ἀκτῆς. Ἦτο χώρα ἀπαισία, διαπνεομένη ὑπὸ ἀνέμων ἀκαθέκτων, μαστιγουμένη ὑπὸ βροχῶν ἐπιμόνων, κεκαλυμμένη ὑπὸ νεφελῶν διαρκῶν, ἐν ᾗ ἠκούετο μόνον ὁ μηκυθμὸς τῶν ὑδάτων καὶ αἱ κραυγαὶ τῶν θηρῶν καὶ τῶν θαλασσίων πτηνῶν. Οἱ δὲ πρῶτοι λαοί, οἱ τολμήσαντες νὰ στήσωσιν ἐκεῖ τὰς σκηνὰς αὐτῶν, ὤφειλον νὰ ὑψώσωσιν ἰδίαις χερσὶ χθαμαλοὺς γηλόφους, ἵνα σωθῶσιν ἐκ τῆς πλημμύρας τῶν ποταμῶν καὶ τῶν ἐπιδρομῶν τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ νὰ ζῶσιν ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων ἐκείνων, ὡς ναυαγοὶ ἐπὶ νήσων ἐρημικῶν, καταβαίνοντες κατὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν ὑδάτων ἵνα εὕρωσι τροφὴν διὰ τῆς ἁλιείας καὶ θήρας καὶ περισυναγάγωσι τὰ ὠὰ τὰ κατατεθέντα ἐπὶ τῶν ἄμμων ὑπὸ τῶν θαλασσίων πτηνῶν. Ὁ Καῖσαρ διαβαίνων ἐκεῖθεν ἔδωκε πρῶτος ὄνομα εἰς τοὺς ἀνωνύμους ἐκείνους. Οἱ δ' ἄλλοι Λατῖνοι ἱστορικοὶ ἐποιήσαντο εὐλαβῆ λόγον περὶ τῶν ἀτρομήτων ἐκείνων βαρβάρων οἵτινες ἔζων ἐπὶ χωρῶν ἐπιπλεουσῶν, ἐκτεθειμένοι εἰς τὰς ἐπηρείας κλίματος ἀνηλεοῦς καὶ εἰς τὴν λύσσαν τοῦ μυστηριώδους πελάγους τοῦ Βορρᾶ, ἡ δ' ἡμετέρα φαντασία ἐνασμενίζει ἀναπολοῦσα τοὺς Ῥωμαίους στρατιώτας, οἵτινες ἐκ τοῦ ὕψους τῶν ἐν ταῖς ἀπωτάταις ἐσχατιαῖς τοῦ κράτους περιρρύτων ἀκροπόλεων ἐθεῶντο, θλιβόμενοι καὶ ἀποροῦντες, τὰς φυλὰς τὰς πλανωμένας διὰ τῶν ἐρήμων ἐκείνων χωρῶν ὡσεί τι γένος θεήλατον.

Ἂν λοιπὸν συλλογισθῇ τις ὅτι ὁ τοιοῦτος τόπος ἔγεινε μία τῶν καρποφορωτάτων, τῶν πλουσιωτάτων καὶ τῶν ἄριστα διατεταγμένων χωρῶν τοῦ κόσμου, θὰ ἐννοήσῃ πῶς εἶνε ὀρθὸν τὸ λέγειν ὅτι ἡ Ὁλλανδία εἶνε κατάκτησις τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀλλ' ἀνάγκη νὰ προσθέσωμεν ὅτι εἶνε κατάκτησις διηνεκῶς ἐξακολουθοῦσα.

Ἵνα δὲ ἑρμηνεύσωμεν τὸ γεγονὸς τοῦτο, ἵνα ἀποδείξωμεν πῶς ἡ ὕπαρξις τῆς Ὁλλανδίας, καίτοι κατεσκευάσθησαν ὑπὸ τῶν κατοίκων μεγάλα ἀμυντικὰ ἔργα, ἀπαιτεῖ ἀκόμη ἀγῶνα ἀδιάκοπον καὶ πλήρη κινδύνων, ἀρκεῖ νὰ μνημονεύσωμεν ἐξ ἐπιπολῆς τινὰς μόνων τῶν κυρίων περιπετειῶν τῆς φυσικῆς αὐτῆς ἱστορίας, ἀπὸ τῶν χρόνων καθ' οὓς οἱ ἐγκατοικοι εἶχον ἤδη καταστήσει αὐτὴν κατοικήσιμον γῆν.

Αἱ παραδόσεις ποιοῦνται λόγον ἤδη περὶ μεγάλης τινὸς κατακλύσεως τῆς Φριζίας κατὰ τὸν ς' αἰῶνα. Ἔκτοτε δὲ πᾶς κόλπος, πᾶσα νῆσος καὶ σχεδὸν εἰπεῖν πᾶσα πόλις τῆς Ὁλλανδίας μνημονεύει καταστροφῆς τινος. Ἀπὸ δεκατριῶν αἰώνων, ὡς διηγοῦνται, ἐπηκολούθησε μεγάλη πλήμμυρα καθ' ἕκαστον ἑβδομον ἔτος, ἐκτὸς τῶν μικρῶν, τῆς δὲ χώρας οὔσης καθ' ὅλου πεδινῆς αἱ πλήμμυραι αὗται ὑπῆρξαν ἀληθεῖς κατακλυσμοί. Περὶ δὲ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος ἡ θάλασσα ἀπέσπασε μέρος καρποφόρου χερσονήσου παρὰ τὰ στενὰ τοῦ Ἔμς καὶ κατέστρεψε πλείονα τῶν τριάκοντα χωρίων. Κατὰ τὸν αὐτὸν αἰῶνα ἐπανειλημμέναι κατακλύσεις τῆς θαλάσσης ἠνέῳξαν παμμέγιστον πόρον ἐν τῇ βορείᾳ Ὁλλανδίᾳ καὶ ἐσχημάτισαν τὸν κόλπον τοῦ Ζουϊδερσὲ, ἐπιφέρουσαι τὸν θάνατον ὀγδοηκονταχιλίων περίπου ψυχῶν. Τῷ 1421 ἡ Μοζέλλα ἐπλημμύρησε κατόπι μεγάλης θυέλλης καὶ ἔλαβεν ὑπὸ τὰ ὕδατά της ἐν μιᾷ νυκτὶ ἑβδομήκοντα καὶ δύο χωρία καὶ ἑκατονταχιλίους κατοίκους. Τῷ δὲ 1532 ἡ θάλασσα διέρρηξε τὰ προχώματα τῆς Ζηλανδίας, κατέστρεψεν ἑκατοστύας ὅλας χωρίων καὶ κατεκάλυψε διὰ παντὸς εὐρεῖαν ἔκτασιν γῆς. Τῷ 1570 προῆλθεν ἐκ τρικυμίας ἄλλος κατακλυσμὸς τῆς Ζηλανδίας καὶ τῆς ἐπαρχίας τοῦ Οὔτρεχτ, τὸ Ἀμστελόδαμον κατεκλύσθη ὑπὸ τῶν ὑδάτων, ἐν δὲ Φριζίᾳ ἐπνίγησαν εἰκοσακισχίλιοι ἄνθρωποι. Ἄλλαι δὲ πλήμμυραι ἐπῆλθον κατὰ τὸν δέκατον ἑβδομον αἰῶνα, δύο ἄλλαι φρικταὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς καὶ περὶ τὸ τέλος τοῦ δεκάτου ὀγδόου, ἄλλη τῷ 1825 καὶ τέλος πλήμμυρα τοῦ Ῥήνου τῷ 1855, κατακλύσασα τὴν Γελδρίαν καὶ τὴν ἐπαρχίαν

τοῦ Οὔτρεχτ καὶ κατακαλύψασα μέγα μέρος τῆς βορείου Βραβάντης.

Πλὴν δὲ τῶν μεγάλων τούτων καταστροφῶν, ἐπῆλθον κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἄλλαι ἀναρίθμητοι, αἵτινες θὰ ἦσαν πολυθρύλητοι ἂν συνέβαινον ἐν ἄλλαις χώραις καὶ ὧν μόλις γίνεται μνεία ἐν Ὁλλανδίᾳ, ὡς αἱ πλημμυραι τῆς μεγάλης λίμνης τοῦ Χάρλεμ, ἥτις καὶ αὐτὴ εἶνε γέννημα πλημμύρας τῆς θαλάσσης· πόλεις ἀκμαῖαι τοῦ κόλπου τῆς Ζουϊδερσὲ ἀπεπνίγησαν ὑπὸ τὰ ὕδατα, αἱ νῆσοι τῆς Ζηλανδίας κατεκαλύφθησαν ἐναλλὰξ ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ πάλιν ἀνεφάνησαν· τὰ χωρία τῶν παραλίων, ἀπὸ τοῦ Χέλδερ μέχρι τῶν στενῶν τῆς Μοζέλλας, κατεκλύσθησαν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν καὶ ἠρειπιώθησαν, ἐν πάσαις δὲ ταύταις ταῖς πλυμμύραις ἐπῆλθον θάνατοι ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν. Τοιαύτης δὲ οὔσης τῆς χώρας, δύναταί τις νὰ φαντασθῇ ὁποῖον θαυμάσιον θέαμα, ἐπιμονὴν καὶ ἐργασίαν ὤφειλε νὰ ἐπιδείξῃ ὁ Ὁλλανδικὸς λαὸς πρῶτον μὲν διὰ νὰ πλάσῃ αὐτήν, εἶτα δὲ διὰ νὰ τὴν διατηρήσῃ.

Ὁ ἐχθρὸς καθ' οὗ ὤφειλον νὰ διασώσωσι καὶ διεκδικήσωσι τὰς ἑαυτῶν χώρας οἱ Ὁλλανδοὶ ἦτο τριπλοῦς, ἡ θάλασσα, οἱ ποταμοί, αἱ λίμναι· καὶ δὴ οἱ Ὁλλανδοὶ τὰς μὲν λίμνας ἐξήρανάν, τὴν δὲ θάλασσαν ἀπέκρουσαν, τοὺς δὲ ποταμοὺς ἐφυλάκισαν.

Διὰ νὰ ξηράνωσι τὰς λίμνας ἔλαβον σύμμαχον τὸν ἀέρα. Αἱ λίμναι, τὰ ἕλη περιεστοιχίσθησαν ὑπὸ προχωμάτων, τὰ δὲ προχώματα ὑπὸ διωρύγων, τάγματα δὲ ἀνεμομύλων κινούντων ἀντλίας ἀναμυζητικὰς ἔρριψαν τὰ ὕδατα εἰς τὰς διώρυγας αἵτινες ἀπήγαγον αὐτὰ εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ εἰς τὴν θάλασσαν. Οὕτω δὲ μέγισται ἐκτάσεις γῆς τεθαμμέναι ὑπὸ τὰ ὕδατα εἶδον τὸν ἥλιον καὶ μετεμορφώθησαν ὡσεὶ διὰ μαγείας εἰς πεδία καρποφόρα πλήρη χωρίων καὶ διασχιζόμενα ὑπὸ ὁδῶν καὶ διωρύγων. Κατὰ τὸν δέκατον ἕβδομον αἰῶνα ἐν διαστήματι χρόνου ὀλιγωτέρου τῶν τεσσαράκοντα ἐτῶν ἀπεξηράνθησαν εἰκοσιὲξ λίμναι. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος ἐν μόνῃ τῇ βορείῳ Ὁλλανδίᾳ ἐξεχερσώθησαν πλέον τῶν ἑξακισχιλίων τετραγωνικῶν μυριομέτρων γῆς· ἐν τῇ νοτίῳ Ὁλλανδίᾳ πρὸ τοῦ 1844 εἰκοσιεννέα χιλιάδες, ἐν δὲ ἁπάσῃ τῇ Ὁλλανδίᾳ ἀπὸ τοῦ 1500 ἕως τοῦ 1855 τριακόσαι πεντήκοντα πέντε χιλιάδες. Ἀντικατασταθέντων δὲ τῶν ἀερομύλων διὰ τῶν ἀτμομύλων συνετελέσθη ἐντὸς τριάκοντα καὶ ἐννέα μηνῶν ἡ μεγάλη ἐπιχείρησις τῆς ἀποξηράνσεως τῆς λίμνης τοῦ Χάρλεμ, ἥτις εἶχε περιφέρειαν τεσσαράκοντα τεσσάρων χιλιομέτρων καὶ ἠπείλει διὰ μανιωδῶν τρικυμιῶν τὰς πόλεις Χάρλεμ, Ἀμστελόδαμον καὶ Λούγδουνον. Καὶ νῦν δὲ μελετᾶται ἡ τεράστια ἐπιχείρησις τῆς ἀποξηράνσεως τοῦ Ζουϊδερσέ, ὅπερ κατέχει ἔκτασιν ἐπέκεινα τῶν ἑπτακοσίων τετραγωνικῶν χιλιομέτρων.

Οἱ δὲ ποταμοί, ἄλλος ἐσωτερικὸς ἐχθρὸς τῆς Ὁλλανδίας, δὲν ἐστοίχισαν ὀλιγωτέρους μόχθους καὶ ὀλιγωτέρας θυσίας. Διά τινας μὲν αὐτῶν, οἵτινες, ὡς ὁ Ῥῆνος, ἀπώλλυντο ἐν τῇ ἄμμῳ πρὶν ἢ ἐκβάλωσιν εἰς τὸ πέλαγος, ἐχρειάσθη νὰ διοχετευθῶσι καὶ νὰ ἐξασφαλισθῶσι κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν τῆς παλιρροίας κατὰ τὰς ἐκβολὰς αὐτῶν διὰ κλεισιάδων τεραστίων, ἄλλων δέ, ὡς ἡ Μοζέλλα, νὰ ἐξασφαλισθῶσιν αἱ ὄχθαι διὰ φραγμῶν ἐπ' ἴσης ἰσχυρῶν, οἷοι οἱ ἐγερθέντες κατὰ τῆς θαλάσσης, ἄλλων ἐδέησε νὰ ἐκτραπῇ ἡ κοίτη. Τὰ πλανώμενα ὕδατα ἐδέησε νὰ συναθροισθῶσι, νὰ κανονισθῇ ὁ ροῦς τῶν παραποταμίων, νὰ διασκεδασθῶσι τὰ ὕδατα κατ' αὐστηρὸν μέτρον εἰς ποικίλας διευθύνσεις, ὅπως διατηρῆται ἐν ἰσορροπίᾳ ὁ παμμεγέθης ἐκεῖνος ὑγρὸς ὄγκος, οὗ μικρά τις μετακίνησις ἀρκεῖ νὰ κυλίσῃ εἰς τὴν ἄβυσσον ὁλοκλήρους ἐπαρχίας. Οὕτω δ' ἅπαντες οἱ ποταμοί, οἵτινες ἄλλοτε διέχυνον διὰ τὰς χώρας τὰ ὕδατα αὐτῶν ἀχαλιναγώγητα καὶ ὀλέθρια, ἐχειραγωγήθησαν ὡς ρυάκια καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ δουλεύωσι τῷ ἀνθρώπῳ.

Ἀλλ' ὁ φοβερώτατος τῶν ἀγώνων ὑπῆρξεν ὁ κατὰ τοῦ ὠκεανοῦ. Ἡ Ὁλλανδία κατὰ μέγα μέρος κεῖται κατωτέρω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης· διό, ἀπανταχοῦ ἔνθα ἡ ἀκτὴ δὲν προστατεύεται ὑπὸ τῶν θινῶν, ἔπρεπε νὰ ἐξασφαλισθῇ διὰ φραγμῶν. Ἂν δὲ δὲν παρουσιάζοντο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν τ' ἀτέρμονα ἐκεῖνα προχώματα ἐκ γῆς, ξύλου ἢ γρανίτου, ὅπως μαρτυρήσωσι δίκην μνημείων τὸ θάρρος καὶ τὴν καρτερικὴν ὑπομονὴν τῶν Ὁλλανδῶν, δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ πιστευθῇ ὅτι ἡ χεὶρ τοῦ ἀνθρώπου ἠδυνήθη, ἔστω καὶ ἐν μακροῖς αἰῶσι, νὰ συντελέσῃ ἔργον οὕτω μέγα. Ἐν μόνῃ τῇ Ζηλανδίᾳ τὰ προχώματα ἐπεκτείνονται εἰς μῆκος τριακοσίων χιλιομέτρων. Ἡ δυτικὴ ἀκτὴ τῆς νήσου Βαλχέρων προστατεύεται ὑπὸ προχώματος, περὶ οὗ ὑπολογίζεται ὅτι αἱ δαπάναι τῆς κατασκευῆς προστιθεμένων καὶ τῶν δαπανῶν τῆς διατηρήσεως τοκιζόμεναι ἀνέρχονται εἰς ποσὸν ἰσάξιον τῆς τιμῆς, ἣν θὰ εἶχε τὸ αὐτὸ πρόχωμα ὁλόχαλκον. Περὶ τὴν πόλιν Χέλδερ, κειμένην εἰς τὴν βόρειον ἄκραν τῆς ἀρκτικῆς Ὁλλανδίας, ἐκτείνεται ἐπὶ δέκα χιλιόμετρα πρόχωμα κατεσκευασμένον ἐξ ὀγκωδῶν λίθων γρανίτου τῆς Νορβηγίας, ὅπερ κατέρχεται εἰς τὴν θάλασσαν εἰς ἔκτασιν μείζονα τῶν ἑξήκοντα μέτρων. Ὅλη ἡ ἐπαρχία τῆς Φριζίας, ἐπὶ μῆκος ὀγδοήκοντα ὀκτὼ χιλιομέτρων, προστατεύεται ὑπὸ τριστοίχου χαρακώματος παμμεγίστων πασσάλων, ὑποστηριζομένων ὑπ' ὀγκωδῶν γρανιτολίθων τῆς Νορβηγίας καὶ Γερμανίας. Τὸ Ἀμστελόδαμον, ἅπασαι αἱ πόλεις αἱ κείμεναι κατὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ζουϊδερσὲ καὶ ἅπασαι αἱ νῆσοι, ἀποκόμματα γαιῶν ἀφανισθεισῶν, ἀποτελοῦσαι οἱονεί τινα στέφανον μεταξὺ τῆς Φριζίας καὶ τῆς βορείου Ὁλλανδίας, προστατεύονται ὑπὸ τῶν χαρακωμάτων. Ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἔμς μέχρι τῶν τοῦ Σκάλδου ἡ Ὁλλανδία εἶνε ὅλη ὡσεί τι φρούριον ἀδιάδυτον, ἐν δὲ τοῖς παμμεγίστοις τούτου προμαχῶσι πύργοι μὲν εἶνε οἱ μῦλοι, θύραι δὲ αἱ κλεισιάδες, προπύργια δὲ αἱ νῆσοι· ὡς ἀληθὲς δὲ φρούριον εἰς τὴν ὄψιν τοῦ ἐχθροῦ αὐτοῦ, τῆς θαλάσσης, παρουσιάζει μόνον τὰς ἄκρας τῶν κωδωνοστασίων καὶ τὰς στέγας τῶν οἰκοδομῶν, οἱονεὶ πρὸς περίγελων καὶ δίκην προκλήσεως.

[Ἕπεται τὸ τέλος].

* * Λ.

Τὸ κατωτέρω ἄρθρον εἶνε ἀπόσπασμα ἀξιολόγου πραγματείας περὶ λύσσης τοῦ κυνός, ἀναγνωσθείσης ἐν τῇ παρ' ἡμῖν Ἑταιρίᾳ τῆς Ὑγιεινῆς ὑπὸ τοῦ ἱκανωτάτου κτηνιάτρου κ. Γ. Πιλαβίου. Ἡ περὶ τὰ τοιαῦτα εἰδικότης τοῦ κ. Πιλαβίου ἐπαυξάνει τὸ ἐνδιαφέρον, ὅπερ πᾶς τις αἰσθάνεται, νὰ ἔχῃ ἀσφαλεῖς ὁδηγίας πρὸς γνῶσιν τῶν συμπτωμάτων τῆς φοβερᾶς νόσου, καὶ προφύλαξιν ἀπ' αὐτῆς διὰ τῶν καταλλήλων μέσων. Ταῦτα δὲ διδάσκει ἐπαρκῶς ἡ πραγματεία τοῦ κ. Πιλαβίου, δι' ὃ καὶ εἶνε χρησιμώτατον εἰς πάντα ἀνάγνωσμα.

Σ. τ. Δ.

Η ΛΥΣΣΑ ΤΟΥ ΚΥΝΟΣ

1) Ἡ λύσσα εἶναι εἰδικὴ τοῦ γένους τοῦ κυνὸς καὶ τῆς γαλῆς νόσος, διὰ ἐμβολιασμοῦ δὲ μόνον εἰς ἅπαντα τὰ ζῶα καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον μεταδιδομένη. Εἶναι ὀξεῖα καὶ θανατηφόρος πάθησις, συνίσταται δὲ εἰς ἀνώμαλον λειτουργείαν τοῦ κέντρου τοῦ νευρικοῦ συστήματος.

2) Ἡ λύσσα τοῦ κυνὸς, ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἐκδηλώσεώς της, δὲν χαρακτηρίζεται διὰ συμπτωμάτων μανίας καὶ παραφορᾶς, τοὐναντίον εἶναι πάθησις ἐν ἀρχῇ καλοήθη ἐμφάνειαν ἔχουσα. Ἀπὸ τῆς πρώτης ὅμως στιγμῆς τῆς μεταδόσεως καὶ τῆς ἀναπτύξεώς της εἰς τὸ ζῶον, ὁ σίελος αὐτοῦ καθίσταται δηλητηριώδης, τουτέστιν ἐμπεριέχει τὸ σπέρμα τοῦ ἐμβολιασμοῦ, ὁπότε καὶ ὁ ὑπὸ ταύτης προσβληθεὶς κύων εἶναι ἐπικινδυνότερος κατὰ τὰς διὰ τῆς γλώσσης ἢ τὰς διὰ τῶν ὀδόντων θωπείας του, καθότι κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀναπτύξεως τῆς λύσσης δὲν κέκτηται εἰσέτι τὴν τάσιν τοῦ δάκνειν.

3) Ἅμα τῇ ἀναπτύξει τῆς νόσου ἐν τῷ ζωϊκῷ ὀργανισμῷ, ὁ κύων ἀλλάσσει ἀμέσως τὰς ἕξεις του, καθίσταται σκυθρωπὸς, μελαγχολικὸς καὶ περίλυπος, ἐπιζητεῖ τὴν ἀπομόνωσιν καὶ ἀποσύρεται εἰς τὰ σκοτεινὰ μέρη τῆς οἰκίας ὑπὸ τὴν κλίνην, τὰ ἀνάκλιντρα, καὶ ἐν γένει ἐπιδιώκει τὸ σκότος. Δὲν δύναται νὰ μένῃ ἐπὶ πολὺ εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, φαίνεται λίαν ἀνήσυχος καὶ ἠρεθισμένος, περιφέρεται, κατακλίνεται καὶ αἰφνιδίως ἐγείρεται· περίπλανᾷ τὸ βλέμμα του ὡς ἂν ἐζήτει τι, σκάπτει διὰ τῶν προσθίων ποδῶν του τὸ ἔδαφος. Αἱ κινήσεις του, ἡ στάσις, ἡ κατάκλισις, τὰ πάντα μαρτυροῦσιν ἀλλοίωσίν τινα εἰς τὸ ὅλον τοῦ ζώου. Ἐνίοτε προσηλώνει τὸ βλέμμα του ἐπί τινος ἀντικειμένου καὶ αἰφνιδίως ὁρμᾷ κατ' αὐτοῦ, δάκνει εἰς τὸν ἀέρα, ὅπως ὅταν διώκῃ τὰς μυίας, ὑπνώττων δὲ φαντάζεται, ὑλακτεῖ καὶ αἰφνιδίως ἐγειρόμενος ὁρμᾷ, ὡς ἂν εἶχεν ἐνώπιόν του ἀντίπαλόν τινα.

4) Τὸ βλέμμα του φαίνεται παρηλλαγμένον, ἐκφράζει λύπην καὶ μελαγχολίαν, ἀλλ' οὐχ ἧττον μετά τινος ἀγριότητος.

Ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ εὑρισκόμενος ὁ κύων εἶναι ἐπικίνδυνος εἰς τὸν ἄνθρωπον· ὁ συνήθης αὐτοῦ χαρακτὴρ μένει ὡς ἦν πρότερον· δεικνύεται εὐπειθὴς καὶ προσηνὴς πρὸς τὸν κύριόν του, ὑπακούει εἰς τὴν πρόσκλησίν του, παρέχων τινὰ εὐθυμίας σημεῖα διὰ τῶν συνήθων αὐτοῦ θωπειῶν.

5) Κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀναπτύξεως τῆς λύσσης ἀντὶ ἐπιθετικῶν διαθέσεων δεικνύει τοὐναντίον φιλικάς. Τὰ εὐμενῆ, οὕτως εἰπεῖν, αἰσθήματά του πρὸς τὸν κύριόν του καὶ ἐν γένει πρὸς τοὺς οἰκείους του εἰσὶ μᾶλλον ὑπερβολικὰ, ἀρεσκομένου τὰ μέγιστα ταῦτα διὰ λείξεων νὰ ἐπιδεικνύῃ.

6) Τὸ λίαν τοῦτο ἀνεπτυγμένον αἴσθημα τῆς ἀγάπης ἐπικρατεῖ εὐτυχῶς εἰς πλείστας περιστάσεις εἰς τοσοῦτον βαθμὸν, ὥστε καὶ εἰς τὸ στάδιον τῆς παραφορᾶς ἔτι σέβεται τοὺς οἰκείους του.

7) Ὁ λυσσῶν κύων δὲν φοβεῖται τὸ ὕδωρ, δὲν τὸ ἀποφεύγει, τοὐναντίον φέρεται ἄπληστος πρὸς αὐτό· ἐφ' ὅσον δὲ δύναται νὰ πίνῃ, εὐχαριστεῖ πάντοτε κατὰ κόρον τὴν δίψαν του· ὁπόταν ὅμως μετὰ ταῦτα ἐπέλθῃ ἡ παράλυσις τῶν ὀργάνων τῆς καταπόσεως, ἀδυνατῶν νὰ πίῃ, ἐμβαπτίζει μὲν τὸ στόμα του εἰς τὸ ὕδωρ, δάκνει δ' ὅμως τοῦτο ἐξ ὀργῆς.

8) Ὁ λυσσῶν κύων ἐν τῷ πρώτῳ σταδίῳ τῆς νόσου λαμβάνει τακτικῶς τὴν τροφήν του, τοὐναντίον μάλιστα δεικνύει παρὰ τὸ σύνηθες εἶδος λαιμαργίας καὶ βουλιμίας.

9) Ὁπόταν ἀναπτυχθῇ εἰς τὸν λυσσῶντα κύνα ἡ τάσις πρὸς δῆξιν, ὅπερ θεωρεῖται ὡς ἓν τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς λύσσης συμπτωμάτων, οὗτος ἀρέσκεται εἰς τὸ νὰ δάκνῃ καὶ σπαράσσῃ οὐσίας ξένας πρὸς τὰς φυσικὰς αὐτοῦ ἕξεις, κατατρώγει δηλονότι τὰ ξύλα τῶν θυρῶν καὶ τῶν ἐπίπλων, καταδιασπᾷ τὰ ὑφάσματα, τοὺς τάπητας τῆς οἰκίας, τὰ ὑποδήματα, τὰ ἐνδύματα κτλ., τρώγει ἄχυρα, μαλ

λία, ἐκτὸς δὲ τῆς οἰκίας εὑρισκόμενος ἀρέσκεται εἰς τὸ νὰ σκάπτῃ τὸ ἔδαφος καὶ νὰ τρώγῃ λίθους καὶ χῶμμα.

10) Ἡ ἀφθονία τῆς ἐκκρινομένης σιέλου δὲν θεωρεῖται πάντοτε ὡς σύμπτωμα τῆς λύσσης· ὁτὲ μὲν τὸ στόμα τοῦ κυνὸς φαίνεται ξηρόν, ὁτὲ δὲ ὑγρόν.

11) Ὁ λυσσῶν κύων ἐκφράζει τὴν ὀδυνηρὰν αἴσθησιν, ἥτις ἐπέρχεται ἐκ τῆς παραλυσίας τοῦ φάρυγγος, διὰ τῶν προσθίων αὐτοῦ ποδῶν ξύων τὰ πλάγια τοῦ στόματος, ὡς εἰ ζητῶν νὰ ἀποσπάσῃ ἐξ αὐτοῦ τι τὸ ἐνοχλοῦν αὐτόν.

12) Προχωρούσης τῆς νόσου, ἡ κάτω σιαγὼν παραλύουσα μένει διεσταλμένη, συνεπῶς τὸ στόμα κεχηνός, τὸ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ ζωηρῶς ἐρυθρὸν καὶ ξηρόν, ἡ δὲ γλῶσσα κρέμαται παραλυμένη, ὑπερέρυθρος, ξηρὰ καὶ ρυπαρά.

13) Εἴ τινας περιστάσεις ὁ λυσσῶν κύων ἐμεῖ αἷμα, ὅπερ προέρχεται ἐκ τῶν πληγῶν ἃς προξενοῦσιν αἱ ἐν τῷ στομάχῳ εἰσαχθεῖσαι ἑτερογενεῖς ὀξεῖαι ὕλαι.

14) Ἡ φωνὴ τοῦ λυσσῶντος κυνὸς εἶναι βραγχνώδης καὶ παραλλάσσει κατὰ τὸν συνήθη αὐτῆς ἦχον· αἱ δὲ ὕλακαὶ αὐτοῦ ἀκούονται ὡς κλαυθμοὶ μᾶλλον, ἐκ βαθέος εἰς ὑψηλὸν τόνον φωνῆς ἀνερχόμεναι.

15) Ἡ αἰσθητικότης εἰς τὸν λυσσῶντα κύνα εἶναι λίαν ἐξησθενημένη. Ὁπόταν τις τύπτῃ ἢ καίῃ, ἢ πληγώνῃ αὐτόν, δὲν ἐκβάλλονται οἱ ὠρυγμοὶ καὶ αἱ κραυγαὶ δι' ὧν ὑγιεῖς κύνες ἐκφράζουσι τὴν κάκωσιν ταύτην.

16) Ὑπάρχουσι περιστάσεις, καθ' ἃς ὁ λυσσῶν κύων δάκνει ἑαυτὸν τραυματίζων βαθέως καὶ διασπαράσσων τὰς ἰδίας αὐτοῦ σάρκας, κορέννυσι δηλαδὴ τὴν μανίαν τῆς λύσσης του ἐπὶ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ σώματος, χωρὶς νὰ ἐπιζητῇ νὰ βλάψῃ τοὺς οἰκείους του.

17) Ὁ λυσσῶν κύων δείκνυται πάντοτε λίαν ἠρεθισμένος καὶ ἐξωργισμένος εἰς τὴν θέαν ἑτέρου κυνός. Μόλις δ' ὡς παρουσιασθῇ ἐνώπιόν του τοιοῦτος, ἢ ἀκουσθῶσιν ὑλακαὶ αὐτοῦ, ἡ λυσσώδης μανία ἀμέσως ἐκδηλοῦται καὶ ἐὰν μένῃ εἰσέτι κεκρυμμένη, ἀναπτύσσεται δὲ καὶ μαίνεται, ἐὰν ἦτο ἤδη ἐκδεδηλωμένη καὶ ὁρμᾷ κατ' αὐτοῦ ὅπως τὸν κατασπαράξῃ.

18) Ἅμα τῇ ἀναπτύξει τῆς λύσσης ὁ προσβληθεὶς κύων ζητεῖ νὰ ἐξέλθῃ τῆς οἰκίας ἱσταμένος τὸ πλεῖστον ὄπισθεν τῶν θυρῶν, μόλις δὲ τῷ παρουσιασθῇ εὐκαιρία ἀπέρχεται καὶ ἡ οὐδέποτε πλέον ἐπιστρέφει ἢ μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας κεκμηκὼς καὶ ἐξησθενημένος.

19) Ὁ λυσσῶν κύων ἐλεύθερος ὢν ῥίπτεται μετά τινος μανίας καὶ ἀγριότητος ἐναντίον παντὸς ἐμψύχου ὄντος, ὅπερ ἤθελε τυχὸν καθ' ὁδὸν ἀπαντήσει, κατὰ προτίμησιν ὅμως πάντοτε ἐναντίον τῶν κυνῶν. Βαδίζει μὲ βῆμα ταλαντευόμενον, ἔχων τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω κεκλιμένην, τὴν γλῶσσαν ἐκτὸς τοῦ χαίνοντος στόματος κρεμαμένην καὶ χρώματος κυανοῦ, ξηρὰν καὶ κατεσκονισμένην, καὶ τὴν οὐρὰν του μεταξὺ τῶν ὀπισθίων σκελῶν.

20) Μεγάλως ποικίλλει τὸ στάδιον τῆς ἐπωάσεως τῆς λύσσης εἰς τὸν κύνα, δηλαδὴ ὁ χρόνος ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς μεταδόσεως μέχρι τῆς ἐκδηλώσεώς της. Αἱ μακραὶ ἐπὶ τούτου παρατηρήσεις ἔφερον ὡς ἀποτέλεσμα τοῦ χρόνου τούτου, ὡς ἐλάχιστον μὲν ὅριον 14, ὡς μέγιστον δὲ 75 ἡμέρας.

Δύο δὲ μόνον περιπτώσεις ἀναφέρονται τῆς περατώσεως τῆς ἐπωάσεως μέχρις ὀκτὼ μηνῶν.

21) Ἡ περίοδος τῆς λύσσης ἀπὸ τῆς ἀναπτύξεώς της, δηλαδὴ ἀπὸ τῆς ἐκδηλώσεώς της, διαρκεῖ περὶ τὰς 6 ἡμέρας, ὁ δὲ ὑπὸ ταύτης προσβληθεὶς κύων ἀποθνήσκει ἐξ ἀσφυξίας ἢ γενικῆς παραλυσίας.

22) Αἱ διάφοροι κατὰ καιροὺς ληφθεῖσαι κατιστικαὶ τῆς λύσσης ἀπέδειξαν, ὅτι οὐδεμία ἐποχὴ τοῦ ἔτους δύναται νὰ ἔχῃ ἐπιρροήν τινα ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς. Διὰ τοῦτο ὅ τε πολίτης καὶ ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ ὀφείλουσι νὰ ὦσιν ἐπίσης προσεκτικοὶ καὶ κατὰ τοὺς μεγάλους καύσωνας καὶ κατὰ τὰ δριμέα ψύχη.

23) Τὸ ἀσφαλέστερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον κατὰ τῆς δήξεως μέσον εἶναι ἡ ἄμεσος καυτηρίασις τῆς πληγῆς διὰ πεπυρακτωμένου σιδήρου, ἢ διὰ τῆς φλογὸς τῆς πυρίτιδος, διὰ τοῦ νιτρικοῦ ἀργύρου, τῆς καυστικῆς ἀμμωνίας, καὶ ἐν γένει δι' οἱουδήποτε ἄλλου ὀξέος.

24) Ἐὰν ἡ καυτηρίασις αὕτη δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γείνῃ ἀμέσως μετὰ τὴν δῆξιν, δέον νὰ ἐπιζητήσωμεν τοὐλάχιστον τὴν ἄμεσον πλύσιν τῆς πληγῆς, νὰ πιέσωμεν αὐτὴν ἰσχυρῶς μέχρι τῆς ἐξόδου αἵματος, νὰ ἐκμυζήσωμεν αὐτὴν διὰ τῶν χειλέων πτύοντες ἀμέσως τὸ ἀπομυζηθὲν ὑγρόν, ἢ νὰ περισφίγξωμεν ἰσχυρῶς αὐτὴν κυκλικῶς διὰ στερεοῦ νήματος. Μετὰ τὴν χρῆσιν τῶν μέσων τούτων δύνατάι τις νὰ καταφύγῃ εἰς οἱαδήποτε θεραπευτικὰ μέσα θελήσῃ ἐξ ὅσων ἡ πεῖρα πρὸς θεραπείαν τῆς λύσσης παρεδέχθη.

25) Πᾶς κύων δηχθεὶς ὑπὸ ἑτέρου λυσσῶντος ἢ καὶ ὑπόπτου ἢ φονεύεται ἀμέσως ἢ ἐπιτηρεῖται ἐπιμελῶς ἐπὶ 4 τοὐλάχιστον μῆνας ἀπομονούμενος· ὁπωσδήποτε ὅμως ὁ κύριός του ὀφείλει νὰ λάβῃ ἅπαντα τὰ προφυλακτικὰ κατὰ τοῦ τοιούτου κυνός του μέτρα, ὅπως μὴ κατασταθῇ ἐπικίνδυνος εἰς τὴν ζωὴν αὐτοῦ τε καὶ τῶν οἰκείων, διατηρῶν αὐτὸν εἰς κεκλεισμένον μέρος μακρὰν τῆς οἰκίας καὶ ἐπιθέτων τὸ φίμωτρον.

26) Τὸ μέρος ἔνθα διέμενον λυσσῶντες κύνες δέον ῥιζικῶς νὰ καθαρίζηται διὰ διαλύσεως φανικοῦ ὀξέος μετὰ ζέοντος ὕδατος καὶ διὰ θειούχων ἀτμῶν.

Προφυλακτικὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς λύσσης μέσα.

1) Πρὸ παντὸς ἀνάγκη διὰ παντὸς ἐφικτοῦ μέσου νὰ περιορισθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν κυνῶν.

2) Ἕκαστος ἰδιοκτήτης κυνὸς ἢ ἄλλου κατοικιδίου ζώου ὑποχρεοῦται ἐκ τοῦ γενικοῦ τῆς δημοσίας ὑγείας συμφέροντος τὰς σχετικὰς περὶ λύσσης ἀστυνομικὰς διατάξεις αὐστηρῶς καὶ εὐσυνειδήτως νὰ ἀκολουθῇ.

3) Εἰς τὸν κύνα δέον νὰ παρατίθεται τακτικῶς ἀρκετὴ καθαρὰ τροφὴ καὶ ἄφθονον καθαρὸν πρὸς πόσιν ὕδωρ.

4) Ἀποφεύγεται ἡ προσφορὰ διεφθαρμένης ἢ ὀζούσης τροφῆς.

5) Καταλληλοτέρα πρὸς διατροφὴν τοῦ κυνὸς τροφὴ θεωρεῖται τὸ διὰ ὑποχλίου ὕδατος ἢ ζωμοῦ κρέατος μετὰ ἄρτου καὶ ἐλαίου μίγμα καὶ τὰ ὀστᾶ. Καθαρὸν κρέας δίδεται σπανιώτερον καὶ τοῦτο πάντοτε καθαρὸν καὶ ὀπτόν. Ἐπίσης λίαν ὑγιεινὴ τροφὴ διὰ τὸν κύνα θεωρεῖται καὶ ὁ ξηρὸς ἄρτος μεθ' ἁλατος, ἐπαλειφόμενος διά τινος λιπώδους οὐσίας.

6) Πᾶσα τροφὴ ἐναντίον τῆς φύσεως τοῦ γένους τοῦ κυνὸς προσφερομένη, ὡς διάφορα ἀρτύματα, χόρτα, ἰχθῦς κτλ. δύναται νὰ κατασταθῇ ἐπιβλαβὴς τῇ ὑγείᾳ αὐτοῦ.

7) Ὁ κύων δέον νὰ διατηρῆται πάντοτε καθαρός, νὰ πλύνηται μετὰ σάπωνος καὶ ὕδατος τακτικῶς, δὶς δὲ τοῦ ἔτους νὰ κείρεται ἡ μακρὰ καὶ πυκνὴ τρίχωσις αὐτοῦ.

8) Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἔαρος τὰ μάλισπα ὠφελοῦσι γενικὰ ψυχρὰ λουτρά.

9) Τὰ οἰκήματα τοῦ κυνὸς πρέπει νὰ ὦσι καθαρὰ μετὰ παχείας ξηρᾶς στρωμνῆς συχνὰ ἀνανεουμένης.

10) Τὰ μάλιστα δέον νὰ ἐμποδίζηται ἡ κατάκλισις καὶ διαμονὴ τοῦ κυνὸς πλησίον τῶν θερμαστρῶν ἢ ὑπὸ ταύτας, ἢ καὶ πλησίον οἰασδήποτε θερμότητος, ἢ τὸ νὰ εἶναι ἠναγκασμένος νὰ διαμένῃ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων.

11) Αὐστηρῶς ἀπαγορεύεται νὰ ἐρεθίζωμεν ἢ νὰ κακίζωμεν τὸν κύνα χάριν παιδιᾶς.

12) Ἐν φυσικῷ ὀργασμῷ εὑρισκόμενον τὸν κύνα, ἀφίνομεν ὅπως ἐκτελέσῃ τὴν φυσιολογικὴν ταύτην λειτουργείαν, ἢ ἂν τοῦτο δὲν ἐπιθυμοῦμεν, κατευνάζομεν τὸν ὀργασμὸν διὰ συχνῶν γενικῶν ψυχρῶν λουτρῶν.

13) Δὲν πρέπει νὰ ἀφίνωμεν τοὺς κύνας ἐλευθέρους εἰς τὰς ὁδοὺς νὰ περιφέρωνται καὶ νὰ τρώγωσι τὰς πρὸ τῶν οἰκιῶν ἀκαθαρσίας καὶ σκύβαλα.

14) Πάσης ἀναφαινομένης κακοδιαθεσίας εἰς τὸν κύνα πρέπει πάντοτε μετὰ μεγίστης προσοχῆς καὶ προφυλάξεως νὰ παρακολουθῶμεν τὴν πορείαν. Τὰ ἐλάχιστα δὲ ὑποπτα σημεῖα ἐπιβάλλουσι τὴν ἄμεσον πρόσκλησιν εἰδήμονος ἀνδρός, ἢ ἐν ἐλλείψει τοιούτου, τὴν κατάλληλον καὶ ἀσφαλῆ τοῦ κυνὸς ἀπομόνωσιν καὶ τὴν μετὰ προφυλάξεως περαιτέρω περιποίησιν αὐτοῦ. Ἡ τροφὴ καὶ τὸ ὕδωρ δέον νὰ παρατίθενται εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ δύναται ὁ κύων νὰ βλάψῃ τοὺς περιποιουμένους αὐτόν.

15) Πᾶς τις πρέπει, δι' ἰδίαν αὐτοῦ ἀσφάλειαν, νὰ ἀποφεύγῃ τὴν μεθ' ἑαυτοῦ κατάκλισιν τοῦ κυνός, μηδὲ νὰ ἀφίνῃ αὐτὸν νὰ λείχῃ τὸ πρόσωπον καὶ τὰς χεῖράς του.

16) Εἰς τὴν φήμην περὶ ὑπάρξεως εἰς τὴν πόλιν τῆς λύσσης δέον οἱ κύριοι τῶν κυνῶν νὰ κρατῶσιν αὐτοὺς πεφυλαγμένους ἐντὸς τῶν οἰκιῶν των.

Γ. Ν. Πιλαβιος.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Δύο φίλαι συνδιαλέγονται. Ἀμφότεραι εἶνε εἰς ἡλικίαν, καθ' ἣν ἡ φιλαρέσκεια ἐπιβάλλει τὰς περισσοτέρας φροντίδας πρὸς ἐξάλειψιν τῶν δυσαρέστων ἰχνῶν τὰ ὁποῖα ταῖς ἀφῆκεν ἡ πάροδος τοῦ χρόνου.

Ἡ μία πρὸς τὴν ἄλλην·

— Καὶ τί ἡλικίαν ἔχεις, φιλτάτη;

— Πρὸς τί ἡ ἐρώτησις; Ἡ ἡλικία τῆς γυναικὸς εἶνε ἐκείνη ποῦ δείχνει τὸ πρόσωπό της.

Ἡ πρώτη μετὰ στιγμιαίαν ἐξέτασιν:

— Μπά, καὶ ἐγὼ σ' ἐνόμιζα πλέον νέαν!

* * *

Ἐν μιᾷ τῶν ἑορτῶν τρεῖς φίλοι δικηγόροι, οἱ Δ*, Π* καὶ Σ*, ἀπεφάσισαν νὰ μεταβῶσιν εἰς Κηφισσίαν ἵνα διασκεδάσωσι. Καθ' ὁδὸν ἀπαντῶσι χωρικὸν ἱππεύοντα ἵππον εὐτραφῆ, εἰς ὃν ἐπηκολούθουν δύο ἄλλοι ἰσχνότατοι. Οἱ δικηγόροι θέλοντες νὰ γελάσωσι μὲ τὸν χωρικόν, τὸν ἐρωτοῦν διατί ὁ ἵππος του εἶνε τόσον παχὺς, καὶ οἱ ἄλλοι τόσον ἀδύνατοι. — Νά, γιὰ τοῦτο, λέγει ὁ χωρικὸς ὅστις τοὺς ἐγνώρισε, γιατὶ τὸ πρῶτό μου ἄλογο εἶνε δικηγόρος, καὶ τὰ δύο τὰ ἄλλα πελάται του!

* * *

Ὁ ὑπουργὸς Κ... ἐφημίζετο ὡς ἄνθρωπος μὴ θέλων νὰ δυσαρεστήσῃ κανένα. Ἡμέραν τινὰ βλέπει εἰσερχόμενον εἰς τὸ γραφεῖόν του ἕνα τοῦ κόμματος, περὶ οὗ εἴξευρεν ὅτι ἀπῄτει μίαν θέσιν, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἤδη δώσει εἰς ἄλλον. Πῶς νὰ κάμῃ; Ἂν τοῦ ἤρνεῖτο ἀποτόμως, ἤθελε τὸν δυσαρεστήσει. Διὰ νὰ ἀποφύγῃ λοιπὸν τοῦτο ὁ ὑπουργός, διακόπτων τὸν παρακαλοῦντα πρὶν τελειώσῃ τὴν αἰτησίν του, τοῦ λέγει ἁπλῶς:

—Γιὰ τὴ θέσι ἐκείνη 'μιλεῖς, ἀδελφέ; ἀμ' ἐγὼ 'φρόντισα νὰ σὲ εὐχαριστήσω προτήτερα' τὴν ἔδωσα 'ς τὸ φίλο σου Π*, διὰ τὸν ὁποῖον ἦλθες τώρα νὰ μοῦ τὴν ζητήσῃς!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Αἱ μεγάλαι θυσίαι αἱ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων γινόμεναι οὐδόλως μὲ συγκινοῦσι. Διότι ναὶ μὲν τὸ παριστάμενον πλῆθος μετὰ θαυμασμοῦ τὰς θεωρεῖ, ἡ ἱστορία τὰς ἐγγράφει ἐπὶ τῶν χρυσῶν της δέλτων, καὶ ἡ ἀθανασία τὰς παραλαμβάνει· ἀλλ' ὁ ἡρωϊσμὸς ὁ ἐπὶ τόκῳ τοσοῦτον μεγάλῳ τοκιζόμενος οὐδὲν ἔχει τὸ συγκινοῦν με, οὐδὲν τὸ ἐκπλῆττόν με. Ἄλλως τε τὸ τοιοῦτον κατὰ τὸ πλεῖστον οὐδὲν ἄλλο εἶνε, ἢ συμφόρησις αἵματος εἰς τὴν κεφαλήν, στιγμιαία τις παραφορὰ ἐξημμένων αἰσθήσεων, ὥστε δὲν εἶν' ἀπίθανον καὶ νὰ ὑποβληθῇ εἰς οἱανδήποτε δοκίμασίαν καὶ γενναίως νὰ θυσιάσῃ καὶ τὴν ζωήν του ἐν πλήθοντι θεάτρῳ, ἀνευφημούντων τῶν θεωρείων καὶ τῆς πλατείας, ἄνθρωπος, ὅστις ἐν τοῖς παρασκηνίοις θὰ ἦτο ψοφοδεής τις καὶ οὐδενὸς λόγου ἄξιος. Ἐμὲ θέλγει καὶ βαθέως ὑπὲρ πάντα λόγον συγκινεῖ ὁ ἡρωϊσμὸς ὁ κεκλεισμένων τῶν θυρῶν γινόμενος, ἡ ἐν τῇ σκιᾷ ἐργαζομένη ἀφοσίωσις ἄνευ τινὸς φιλοδοξίας, ἡ αὐτοπαρνησία καὶ ἡ θυσία πρὸ τοῦ ἀψύχου καὶ ἀείποτε σχεδὸν ἀγόνου καὶ ἀκάρπου καθήκοντος. Τοιούτου δὲ ἡρωϊσμοῦ ἥρωες καὶ μάρτυρες εὑρίσκονται καὶ παρὰ τοῖς ἁπλοῖς πολίταις, ἀνώτεροι πολλῶν ἐν τῇ ἱστορίᾳ μνημονευομένων ἐνδόξων ὀνομάτων. (Ἰούλιος Σανδώ).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Φιλία γάτας καὶ ὄρνιθος. — Πλεῖστοι βεβαίως ἰδίοις ὄμμασιν ἔτυχε νὰ ἴδωσι ζῷα ἀνήκοντα εἰς φυλὴν οὐ μόνον διάφορον, ἀλλὰ καὶ ἐχθρικήν, συζῶντα παρὰ τὸ σύνηθες ἐν πληρεστάτῃ ἁρμονίᾳ καὶ δεικνύοντα μάλιστα ζωηρὰν στοργὴν πρὸς ἄλληλα. Ὁ κύων καὶ ὁ γάτος εἰσὶν ἀδιάλλακτοι, ἄσπονδοι ἐχθροί, καὶ ἐν τούτοις συνηθέστατα βλέπομεν ἐξαιρέσεις τοῦ κανόνος τούτου. Ἐν γένει οὐδεμία ἀγάπη συνδέει τὸν γάτον καὶ τὴν περιστερὰν, ἢ τοὐλάχιστον ὁ πρῶτος τούτων θεωρεῖ τὴν δευτέραν ἁπλῶς πρὸς βρῶσιν κατάλληλον· ἐν τούτοις ὑπάρχουσι παραδείγματα ἀποδεικνύοντα ἀμοιβαίαν συμπάθειαν.

Ὁ «Κῆρυξ τῆς Νέας Ὑόρκης» ἀναφέρει τὸ ἑξῆς παράδειγμα παραδόξου φιλίας γάτας καὶ ὄρνιθος:

Κύριός τις ἐπισκεφθεὶς φιλικὴν οἰκογένειαν, εἶδεν εὐσαρκὸν μαύρην γάταν φιλίως παίζουσαν μεθ' ὡραίας λευκῆς ὄρνιθος, καὶ μαρτυρούσαν δι' ἐκφραστικωτάτου ῥωθωνισμοῦ τὴν μεγίστην ἣν ἐπὶ τούτῳ ἠσθάνετο εὐχαρίστησιν. Πρὸς αὐτὸν δ' ἐκφράσαντα τὴν ἔκπληξίν του, ἡ οἰκοδέσποινα ἀφηγήθη πῶς παρήχθη ἡ φιλία αὕτη: Ἡ γάτα ἐν ἐγκυμοσύνῃ εὑρισκομένη πρό τινων μηνῶν εἶχε διώξει ἀπὸ τῆς φωλεᾶς της τὴν ὄρνιθα ἐπωάζουσαν ἐν ὠόν. Ἡ ὄρνις ἠναγκάσθη ν' ἀπέλθῃ, τὸ δὲ ὠόν, θερμανθὲν κατὰ μικρὸν ὑπὸ τῆς γάτας, ἐξεκολάφθη καὶ ἐξῆλθε τοῦ κελύφους αὐτοῦ.

Ἡ γάτα ἐπροστάτευε τὸ νεόσσιον, τὰ δὲ μικρά της τέκνα συνεβίουν ὡς ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαὶ μετὰ τῆς πτερωτῆς ἀδελφῆς των. Ἔκτοτε ἡ γάτα τρέφει ἰδίαν ὅλως στοργὴν πρὸς τὸ θετόν της τέκνον, πολλάκις δὲ τοῦτο αὐξηθὲν ἔρχεται καὶ ἐπισκέπτεται τὴν γάταν, πρὸς μεγάλην αὐτῆς εὐχαρίστησιν.

Πόσον θὰ ἐκπλαγῶσιν οἱ φίλοι τοῦ σφαιριστηρίου, ἂν μάθωσιν ὅτι αἱ σφαῖραι αὗται αἱ νομιζόμεναι ἐξ ἐλεφαντόδοντος εἶνε πεζότατα καὶ ἁπλούστατα ἐκ γεωμήλων κατεσκευασμέναι!

Ἰδοὺ κατὰ τὸ «**Monthly Magasine**» ὁ περίεργος χημικὸς τρόπος καθ' ὃν ἐπιτυγχάνεται ἡ μεταμόρφωσις αὕτη.

Ἐκλέγομεν καλὰ γεώμηλα· ἀφαιροῦμεν ἐπιμελῶς τὸν φλοιὸν αὐτῶν — ὅπως λέγει ἡ μαγειρική — ὡς καὶ πᾶν μέρος αὐτῶν ἔχον σύστασιν ἢ χρῶμα διάφορον ὅπως οὐδὲν ἑτερογενὲς στοιχεῖον παραμείνῃ ἐν αὐτοῖς· εἶτα ἐμβαπτίζομεν αὐτὰ ἐπί τινα χρόνον κατ' ἀρχὰς μὲν ἐντὸς καθαροῦ ὕδατος, εἶτα δ' ἐντὸς διαλύσεως θειικοῦ ὀξέος· εἶτα δὲ — καὶ φαίνεται ὅτι τοῦτο εἶνε ὁ σπουδαιότατος τῆς κατεργασίας ὅρος — βράζομεν αὐτὰ ἐπὶ μακρὸν ἐντὸς θειικοῦ ὀξέος.

Οὕτω παρεσκευασμένον τὸ γεώμηλον σκληρύνεται καὶ ἀπόλλυσι κατὰ μικρὸν τὴν διαχωρητότητα αὐτοῦ. Κατ' ἀρχὰς πλύνομεν αὐτὸ διὰ θερμοῦ ὕδατος, εἶτα διὰ ψυχροῦ ὕδατος, καὶ ἀκολούθως ὑποβάλλομεν αὐτὸ εἰς βραδεῖαν καὶ βαθμιαίαν ἀποξήρανσιν.

Οὕτω ἀποκτῶμεν εἶδός τι ὀστοῦ ἐλέφαντος κιτρινωποῦ, ἐλαστικοῦ, εὐκατεργάστου, μὴ διαρρηγνυμένου ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ξηρότητος τοῦ ἀέρος, καὶ ἐπιδεκτικοῦ βαφῆς διὰ διαφόρων χρωμάτων· ἐν ἑνὶ λόγῳ καταλληλοτάτου κατὰ πάντα πρὸς κατασκευὴν ἐξαιρέτων σφαιρῶν *μπιλιάρδου*.

Ἰδοὺ ὁ τρόπος τῆς κατεργασίας. Ἕκαστος ἐλεύθερος εἶνε νὰ ἐπιχειρήσῃ αὐτόν. Δυστυχῶς ὅμως ὁ ἐφευρέτης αὐτοῦ ἔκρινε συμφέρον αὐτῷ νὰ μὴ ἀποκαλύψῃ εἰς τὸ κοινὸν λεπτομερείας τινὰς τῆς βιομηχανίας του, μεγάλην ἀκριβῶς ἐχούσης σημασίαν· παραδείγματος χάριν δὲν εἶπε ποῖον ἐκ τῶν πολυαρίθμων εἰδῶν τῶν γεωμήλων εἶνε τὸ κυρίως κατάλληλον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, πόσον πρέπει νὰ διαρκῇ ἡ ἐν τῷ θειικῷ ὀξεῖ βράσις, καὶ τέλος, ποῖον βαθμὸν πρέπει νὰ ἔχῃ ἡ διάλυσις τοῦ ὀξέος τούτου.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.